

ՃԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԷ.

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՄԱՅԻՍ 21, 1904

ԹԻԻ 21

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Զ. Բ. ԿՐԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ Զ. Ս. ՊԱՐՆԸՍ

ԲՈՎԱՆԳԱԿՈՒԹԻՒՆ

Գալու թաներ 361. — Մանուկներու կրթութիւնն Տան Մեզ 363. — Սուրբ Գրոց Անպատկառ Գործածութիւնը 365. — Հունձի Ժամանակ Ռուսիոյ Մեզ 366. — Փանամայի Զրանքը 367. — Խոստովանութիւն 368. — Քարոզիչներու Անյազողութեան Գաղտնիքը 370. — Քանթի Ներքին Կեանքէն 371. — Ճափոնական Որբանոց Մը 372. — Քաղաքական Լուրեր 373 :

ԳԱԼՈՒ ԲԱՆԵՐ

[Խմբագրական]

2.

Հազարամեային վրայ գրելէ ետեւ բնական է որ դառնանք մեր Տէրոջը Երկրորդ Գալստեան դէպքին, որ այնքան սերտիւ լծորդուած է Հազարամեային հետ : Այդ մեծ դէպքին վրայ երկու գլխաւոր հայեացք կայ : Զայն նախաձայնող համարներու մեկնութիւններուն մէջ կրնան երկրորդական շատ տարբերութիւններ գտնուիլ, բայց արտայայտուած բոլոր կարծիքները գլխաւոր երկու հայեացքներէն մէկուն կամ միւսին տակ կրնան դասաւորուիլ : Այս հայեացքներէն մին Տր. Քլարք կը պարզէ ձեռնհասօրէն եւ զայն կ'ուզենք ներկայացնել : Ահաւասիկ անոր տեսութեան ամփոփումը .

Նշանաւոր տարբերութիւն մը ունի կերպը, որով Քրիստոսի մարգարէութիւնները իր գալստեան նկատմամբ յիշուած են առաջին երեք աւետարաններուն եւ չորրորդ աւետարանին մէջ : Մատթէոսի, Մարկոսի եւ Ղուկասու աւետարաններուն մէջ Քրիստոս այս աշխարհէն մեկնելու պահուն կ'ըսէ թէ պիտի գայ դարձեալ (Մատ. Ժ. 27, Ի. 29-31, Ի. 31), պիտի գայ իր Հօրը փառքով եւ պիտի դատէ զմարդիկ : Իր գալստեան ժամանակին համար որոշ

կ'ըսէ թէ այն պիտի ըլլայ բուն այն ժամանակ ապրող սերունդին օրով (Մատ. Ժ. 23, Ժ. 28, Ի. 34), եւ թէ սակայն ոչ ոք գիտէ ժամը, ոչ իսկ ինք (Մար. Ժ. 32, Մատ. Ի. 36) : (Շատ ձեռագիրներու մէջ «եւ ոչ Որդին» բառերը Մատթէոսի մէջ ալ կը գտնուին : Անգղիերէն վերաքննեալ հրատարակութեան մէջ կան ասոնք) : Քրիստոսի գալստեան կերպը այս աւետարաններուն եւ մանաւանդ առաջինին եւ երկրորդին մէջ կը նկարագրուի Հին Կտակարանի մարգարէներէն փոխ առնուած չողչողուն լեզուով մը : Այս լեզուն բնաւ չնմանիր մեր Տէրոջը ի գիր առնուած քարոզութիւններու լեզուին : Եւ անոնք որ Տր. Քլարքի պէս կը կարծեն թէ նկարագրապէս մեկնուելու չէ այն՝ երեք կերպ բացատրութիւն կու տան : Ոմանք կ'ըսեն թէ այս գոյնը կամ ոճը աւետարաններուն հեղինակները տուին պատմութեան, եւ ոչ թէ նոյն ինքն մեր Տէրը : [Այսպիսի տեսութիւն մը մենք չենք կրնար ընդունիլ, վասն զի կը կապտէ աւետարաններն իրենց արժանահաւատութենէն] : Ուրիշներ կը կարծեն թէ ինչպէս Քրիստոսի գալստեան օրը Քրիստոսի ծանօթ չէր իր մարդկային սահմանաւորման շրջանին մէջ, նոյնպէս այդ գալստեան

կերպը անոր ծանօթ չէր, եւ ինք երեւակայեց զայն Հրեաներուն մէջ տիրող ոճով։ Սակայն այս գաղափարն ալ մեղի ընդունելի չթուիր։ Դարձեալ, ուրիշներ կ'ըսեն թէ Քրիստոս մարգարէական պատկերներ գործածեց այլաբանական իմաստով, առանց ուզելու այնպէս հասկնել թէ նկարագրապէս պիտի կատարուին անոնք։

Չորրորդ աւետարանին մէջ նոյնչափ որոշ մարգարէութիւններ կան Քրիստոսի գալստեան նկատմամբ։ Բայց ոճը տարբեր է եւ գալուստը տարբեր տեսակ։ Կը ներկայացուի այն իբրեւ Քրիստոսի հոգեւոր ներկայութիւնը իր ժողովրդին մէջ եւ աշխարհի մէջ։ Երբեմն Սբ. Հոգին է որ ներկայ կ'ըլլայ, երբեմն ինքն իսկ Քրիստոս, անգամ մ'ալ ինք եւ Հայրը (Յովհ. ԺԴ. 16, 18, 23)։ Հոգեւոր այս ներկայութիւնը անհնար էր, ցորչափ իր երկրաւոր կեանքը շարունակէր։ Ուստի պիտի երթար ինք, բայց ըսաւ. «Ձեզ որք չեմ թողուր, կու գամ ձեզի» (Երեսնաւ իրեն հետեւողները իրենց մահուան ժամանակ իր քով առնելու նպատակով գալուն վրայ (ԺԴ. 3), նաեւ իր վրայ իբրեւ աշխարհի Դատաւորին վրայ (ԺԲ. 48)։ Բայց այդ ղէպքերը իր հոգեւոր գալուստէն տարբեր էին եւ աւելի ուշ տեղի պիտի ունենային։

Այսպէս կը տեսնենք թէ առաջին երեք աւետարաններուն մէջ Քրիստոսի գալուստը կը ներկայանայ իբրեւ ժամանակով մօտալուտ, իբրեւ տեսանելի երեւում եւ իբրեւ մեծ փառքով։ Չորրորդ աւետարանին մէջ կը ներկայանայ իբրեւ ալ աւելի մօտ բայց անտեսանելի եւ հոգեւոր։ Սակայն Մատթէոսի աւետարանին մէջ երկու թանկագին խօսք կայ Քրիստոսէ, որոնք Յովհաննու պատմութեան կը համաձայնին։ Մին սա է. «Ուր որ երկու կամ երեք հոգի ժողովուած ըլլան իմ անունով, հոն եմ ես անոնց մէջը» Միւսն է. «Ահա ամէն օր ես ձեզի հետ եմ մինչեւ աշխարհիս վերջը»։

Մեսիային տեսանելի գալուստը Հրէական ակնկալութեան համաձայն էր։ Եւ որովհետեւ առաջին աշակերտները Հրեայ էին, իրենց ժառանգական գաղափարներուն լուսով ըմբռնեցին իրենց Տէրը մարգարէութիւնները։ Այս տեսութիւնը հաղորդեցին իրենց օտարազգի հաւատակիցներուն։ Բովանդակ նախնի եկեղեցիին ալ բաղձալի եւ միանգամայն իր խոստման համաձայն կը թուէր արագ վերադարձը Տէրով զոր կը սիրէին իրենք։ Թէ այսպիսի ընդհանուր ակնկալութիւն մը կար՝ ակնհայտ է։ Թե՛ օաղոնիկեցի Քրիստոնեաները այնքան վստահ էին

այս մասին եւ այնքան վստահ անոր մօտալուտ ըլլալուն որ հակամիտեցան իրենց գործերը զանց ընել եւ իրենց վրայ հրաւիրեցին առաքելին յանդիմանութիւնը։ Հազիւ կարելի է տարակուսիլ թէ առաքելներն ալ այս ընդհանուր ակնկալութեան հաղորդ էին։ Այս տեսութիւնը կը համաձայնի Ա. Թես. Դ. 13-17, Ա. Կոր. Է. 28-31, ԺԵ. 51-52, Ա. Պետ. Դ. 7 եւ Եբր. Ժ. 37 համարներուն բնական մեկնութեան։ [Պէտք չէ որ առաքելներու այս սխալը մեղ խոռվէ։ Քրիստոս որոշ ըսած էր թէ իր գալստեան ժամանակը ոչ ոք գիտէ։ Ներշնչութիւնը ինչ բան ալ յայտնած ըլլայ առաքելներուն, չյայտնեց ժամանակը, որ այսպէս ծածուկ պահուեցաւ ամէնէն։] Եւ Քրիստոսի տեսանելի գալստեան ակնկալութիւնը տածած է եկեղեցին բոլոր դարերուն մէջ, եւ մարդիկ անոր արագ վերադարձին սպասած են ինչպէս այժմ կ'սպասեն ոմանք։

Սակայն այդ ակնկալութիւնները չիրագործուեցան առաքելներուն օրով եւ ցարդ չեն իրագործուած։ Բայց ուրիշ բան մը պատահեցաւ։ Քրիստոսի անտեսանելի, հոգեւոր վերադարձը տեղի ունեցաւ գրեթէ անմիջապէս։ Առոր նշանն եղաւ Պենտեկոստէի օրը թափուած Սուրբ Հոգիին մկրտութիւնը։ Սպասուած Քրիստոս իրապէս թագաւորել իբրեւ գլուխ Մեսիական թագաւորութեան, որ աւելի հոգեւոր եւ աւելի ներքին է քան զոր կը կարծէին անոր հետեւողները։ Ուրիշ բան մը եւս պատահեցաւ։ Երուսաղէմի եւ տաճարին վրայ Քրիստոսի մարգարէութիւնները լրացան։ Այսպէս վերջացաւ Հին Տնտեսութեան տեսանելի կեդրոնը եւ աւելի լիովին բացուեցաւ ճամբան որ ու բարձրագոյն անտեսութեան ճանաչման, ուր Քրիստոսի հոգեւոր ներկայութիւնն է ամէնէն նշանակալից իրողութիւնը։

Հետեւեալը կը քաղենք այն խօսքերէն, որոնցմով կ'ամփոփէ Տր. Բլարք իր տեսութիւնը. «Երբ Քրիստոս աշխարհէն մեկնեցաւ, աշխարհի համար ձեռնարկած իր գործը լմննալէ շատ հեռի էր. սկսած էր միայն։ Վերադառնալու եւ կանուխ վերադառնալու մասին իր մարգարէութիւնը ճշմարիտ էր, ի դերեւ ելլելու սահմանուած չէր։ Ան եկաւ նորէն իր ժողովրդին եւ աշխարհի մէջ իր հոգեւոր ներկայութեամբ։ Այս ներկայութիւնն այնպէս է որ իր բարեկամները որք չեն, եւ իր եկեղեցին այրի չէ, այլ՝ հարս»։ «Իր գալուստը ղէպք մը չէ. գործողութիւն մ'է, որ անթիւ ղէպքեր կը ներփակէ, մշտնջենական յառաջադաշտ մ'ը Քրիստոսի իր թագաւորութեան գործունէութեամբ։

Մինչև ցարդ շարունակած է այս, եւ դեռ կը շարունակէ : Գրիստոս եկաւ երկար ժամանակ առաջ, բայց ինք ճշմարտապէս ան է որ գալու էր, վասն զի տակաւին կու գայ եւ տակաւին ալ պիտի գայ : Պէտք է սպասել Գրիստոսի դէպ յերկիր տեսանելի վերադարձ մը, այլ մանաւանդ անոր հոգեւոր թագաւորութեան երկար եւ անընդհատ յառաջխաղացումը :

Տր. Քլարքի տեսութեամբ, այս հայեացքին մէկ առաւելութիւնը սա է որ զԳրիստոս մեզի կը ներկայացնէ ոչ թէ իրեւ բացակայ Տէրը, այլ իրեւ Մէկը որ հիմա ներկայ է իր հոգեւոր թագաւորութեան մէջ : Եւ կ'ըսէ թէ Գրիստոսնութիւնը կրնար մարդոց աւելի մեծ օրհնութիւն մը ըլլալ ըստ իրենց յարաբերութիւններուն մէջ, «եթէ Գրիստոս ճանչցուէր իբրեւ իրենց ներկայ Տէրը, որու թագաւորութիւնն է հոգեւոր գորութիւններու ներկայ տիրապետութիւն մը սիրոյ եւ սրբութեան յառաջացման համար» Եւ եթէ Հազարամայի կամ Գրիստոսի տեսանելի գալտեան նման միակ դէպք մը չկայ ապագային մէջ, ուրեմն, կ'ըսէ Տր. Քլարք, «մեզի կը մնայ Գրիստոսնական ընդհանուր նկատողութիւններով զբաղել աշխարհի մէջ Գրիստոսի թագաւորութեան ապագային վրայ դատում ընելու պահուն» Եւ երբ ասկէ դատ մտածենք թէ Աստուծոյ գործողութիւնները շատ երկար են, «կը զարմանանք որ մարդկային գոյութեան մեծ գործողութեան համար արագ վերջաւորութիւն մը միտքէ անցնինք» :

Միւս տեսութիւնը պիտի հաղորդենք գալ շաբթուան խմբագրականով :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ ՏԱՆ ՄԵՋ

(Յ. Գ. Գ.)

Բ

Մանուկներու հետ հաղորդակցութիւն

Շատ հայրեր, առաւօտուն կանուխ իրենց գործերուն երթալու ստիպուած ըլլալով, մինչ մանուկները տակաւին անկողին կը դռնուին, տնէն դուրս կ'ելլեն, եւ ամբողջ օրը իրենց գործերով կը զբաղին եւ ուշ տուն տուն կը դառնան : Երեկոյեան ճաշը կամ զաւակներուն հետ եւ կամ առանձին ընելէ ետքը գրացի մը տուն կ'երթան եւ գիշերը մինչև ուշ տուն կը նստին հոն, եւ երբ տուն կը վերադառնան, զաւակները ի բուն կը գտնեն, իրենք ալ անկողին կը մտնեն : Առաւօտուն կանուխ կ'արթննան եւ միեւնոյն չըջանք

կը սկսի : Երբ կիրակին կու գայ, այդ տան ալ բարեկամներու այցելելու գլուխով, եկեղեցւոյ պաշտամունքէն ետքը օրուան բաւական մէկ մասը այսօրինակ այցելութիւններու կը վատնեն : Կան հայրեր ալ որոնք թէպէտ ընդհանրապէս գիշերները կ'անցնեն իրենց տուններուն մէջ, սակայն գրեթէ ամէն գիշեր իրենց մէկ բարեկամը եւ թերեւս միեւնոյն բարեկամը իրենց քով կու գայ եւ պիտանի անպիտան հազարումէկ խնդիրներու եւ գուցէ միեւնոյն խնդրին վրայ ժամերով խօսելով ժամանակ կը վատնեն : Իսկ տղաք այդ խնդիրներուն հանդէպ ոեւէ հետաքրքրութիւն կամ ճաշակ չունենալով՝ քիչ մը մտիկ ընելէ ետքը կը քնանան : Գալով մայրերուն, ասոնք ալ տնական գործերով այնքան զբաղեալ են որ իրենց զաւակներուն հետ խօսակցելու ժամանակ չեն կրնար գտնել Շատ մայրեր ալ, իրենց զաւակներուն հետ մտաւորապէս յառաջդիմած չըլլալով, զաւակները քանի՜ մեծնան, անոնցմէ կը դատուին դադափարներու եւ զգացումներու կողմանէ, եւ անկարելի կ'ըլլայ անոնց հետ հաղորդակցել : Այս պատճառաւ մինչև տղուն մեծնալը անոր միայն մարմնական պէտքերուն կ'աշխատին : Եւ երբ քիչ մը յետոյ տղան կը մեծնայ եւ երիտասարդութեան հասակին կը ժամանէ, իր մօրը հետ խօսակցելէ համ չառնելուն եւ կամ օգուտ չբաղելուն պատճառաւ, ուրիշ ընկերներ կը փնտռէ : Զխօսինք այն մայրերուն վրայ, որոնք իրենց ժամանակին մեծ մասը զրացիներու հետ ուրիշները բամբասելով կ'անցնեն : Ծնողներու իրենց զաւակներուն հետ ընելու հաղորդակցութիւնը երբեմն նոյն իսկ սրբազան եւ նուիրական համարուած պատճառներով զանց կ'առնուի : Օրինակի համար, հայր մը այնքան զբաղեալ կ'ըլլայ եկեղեցւոյ գործերով կամ հոգեւոր պաշտամունքով որ ժամանակ չկրնար գտնել իր զաւակներուն հետ խօսելու, ընկերակցելու : Այլ ոմն ժամանակ չկրնար գտնել տան մէջ իր զաւակները կրթելու, վասն զի կ'այցելէ հիւանդներու կամ աղքատներու, եւ կամ այնպիսիներու, որոնք հոգեւոր խրատներու պէտք ունին : Եւ մինչև իսկ գտնուած են ծնողներ, որոնք այնքան ժամանակ վատնած են աղօթաժողովներու եւ հոգեւոր համախմբումներու որ զանցառու գրանուած են իրենց զաւակներուն կրթութեան ու դաստիարակութեան եւ մինչև անգամ անոնց կերակուրին եւ մաքրութեան : Այս տեսակ մայրեր մինչ եկեղեցւոյ մէջ պաշտամունքով կը զբաղին, անդին իրենց զաւակները տան մէջ կարող չըլլալով գտնել զիրենք զբաւոյ ոյժ եւ հրապոյր, փո-

դոցը ելած, չար ընկերներու հետ խառնուած եւ հոն իրենց հանգերձներուն հետ իրենց հոգիներն ալ աղտոտած են :

Արդ, այս մասին մեր չեշտել ուզածը սա է . Զաւակներու կրթութեան եւ դաստիարակութեան համար ծնողներու ներկայութիւնը կարեւորագոյն է, եւ ծնողներ զայս չեն կարող զանց ընել անվշտաւ : Աշակերտ մը դպրոցին մէջ ճշմարիտ դաստիարակութիւնը ոչ թէ գիրքերէն, այլ՝ ուսուցիչներուն ներկայութենէն, անոնց երեսէն, աչքերէն եւ խօսքերէն կ'ընդունի : Եւ ոչ մէկ գիրք կարող է ներշնչել այնքան որքան կը ներշնչէ ուսուցիչ մը, որուն միտքը լեցուն է գիտութեամբ եւ իմաստութեամբ, եւ հոգին կը բորբոքի դաստիարակելու սիրով եւ եռանդով, եւ սիրտը՝ համակրանքով աշակերտներուն հանդէպ : Ուսուցչութեան մէջ կարեւորագոյն տարր մըն է ուսուցչին անձնականութիւնը : Այս տարրէն զուրկ գտնուած դպրոցէ մը կատարեալ դաստիարակութիւն չկրնար ակնկալուիլ : Իրողութիւնը ճիշդ նոյն է առտնին դպրոցին համար ալ : Տան մը կրթութեան եւ դաստիարակութեան միջոցներուն եւ մանուկներու համար ներշնչման աղբիւրներուն հզօրագոյնն ու կարեւորագոյնը ծնողներու ներկայութիւնն է : Մօր սիրով եւ քաղցրութեամբ փալլող աչքերը, հօր սիրով եւ աղղեցութեամբ կառավարող խանդակաթ ներկայութիւնը . իրենց զաւակներուն հետ կատարեալ միաբանութեան մէջ գտնուող եւ անոնց ամէնէն խորունկ եւ ամէնէն փափուկ զգացումները եւ կարօտութիւնները հասկցող եւ կարիյոյժ ճշմարիտ եւ անկեղծ սիրով մը անոնց համար խորհող սոյն երկու անձներուն ազդեցութիւնը իրենց զաւակներուն վրայ ինչ մեծ եւ ինչ օգտակար պիտի ըլլայ : Վերցուր ընտանիքէ մը այս տարրը, այն առեն այդ տան հրապոյրը եւ քարչողական ոյժը չմնար, եւ զաւակներուն կրթութեան կարեւորագոյն միջոցը կորուսած կ'ըլլատ : Ծնողներու անձը զաւակներուն սրտին վստահութիւն, վարքին բարքին քաղցրութիւն, եղբայրներու մէջ ներդաշնակութիւն եւ խաղաղութիւն հաղորդելով անոնց աչքին առջեւ ծառայելու է իրրեւ մշտնջենական տիպար՝ որպէս զի զանոնք առաջնորդէ մինչեւ անոնց կեանքերուն վախճանը : Ծնողներու նուիրական անձնականութիւնը, անոնց աշխարհէ մեկնելէն ետքը, այո, այն հին տան վերաբերեալ ամէն բանի կորսուելէ եւ անհետանալէ ետքը անգամ, այն զաւակներուն մինչեւ ծերութիւնը կենաց ճամբուն վրայ երկնային լոյսի մը նման զանոնք պիտի լուսաւորէ եւ ուրախացնէ :

Արդ, ծնողներու անձնականութեան ու ներկայութեան տկարացումը ինչ մեծ դժբաղդութիւն համարուելու է : Եթէ ծնողներ իրենց զաւակներուն հոգիներուն զարգանալու միջոցին այդ մեծ եւ կարեւորագոյն դործին մէջ իրենք մասնակցութիւն չունենան, այդ զաւակներուն համար ինչ մեծ վնաս կ'ըլլայ : Տղան, իր հօրը երեսին կը տենչայ, բայց չկրնար տեսնել, կ'ուզէ որ անոր հանգիստ գիրկը նստի եւ պարծանքով անոր կուրծքին կռթնցնէ գլուխը եւ «Հայրիկ» ըսելով անոր վրիզ փաթթուի եւ անկա «Տղաս» ըսելով զինք համարուէ, բայց չկրնար այս բարեբաղդութիւնը վայելիլ : Իր մօրը արցունք սրբող համայրները կը փնտռէ, բայց չկրնար գտնել, իր փոքրիկ սիրտը խռովող վիճակները հօրը եւ մօրը կ'ուզէ պատմել, բայց այդ մեծ անձերը ժամանակ չեն ունենար մօրիկ ընելու իր պզտիկ խնդիրները : Ոհ, ինչ վնասներ այն տղուն համար : Զաւակներու համար ինչ մեծ դժբաղդութիւն է իրենց ծնողներուն ընկերակցութիւնը եւ հաղորդակցութիւնը կորսնցնել : Մանաւանդ եթէ այս կորուստը մահուան պատճառաւ չէ, այլ՝ անհոգութեան, զանցառութեան հետեւանք է, զաւակներուն սիրտը աւելի կը կոտորի, վասն զի անհոգութիւնը մահէն աւելի դառն է : Այս առթիւ սա եւս յիշենք թէ ծնողներու իրենց զաւակներուն հետ ընկերակցելու եւ խօսակցելու արգելք եղող պատճառը ինչ ըլլայ ալ, հետեւանքը միեւնոյն է : Հայր մը իրիկուան ճաշէն ետքը թէ՛ սրճարան երթայ եւ բաղդախաղի պարապի, թէ՛ դրացոյն տունն երթայ եւ առեւտրական նիւթերու եւ լրագիրներու մէջ կարգացուած խնդիրներու վրայ խօսի, միեւնոյն է արդիւնքը : Մայր մը թէ՛ դրացոյն տունը բամբասանք ընէ, թէ՛ եկեղեցոյ մէջ աղօթք ընէ, արդիւնքը միեւնոյն է տան մէջ միայնակ մնացած զաւակին կրթութեան եւ դաստիարակութեան նկատմամբ :

Ծնողներ իրենց զաւակներուն հետ հաղորդակցելու համար պարտին ժամանակ տալ : Եւ այս հաղորդակցութիւնը ինչպէս ծնողներու եւ զաւակներու համար արտօնութիւն է, նոյնպէս զաւակներուն ալ իրաւունքն է իրենց ծնողներէն զանիկա ակնկալել եւ պահանջել, վասն զի անոնց կրթութեան եւ դաստիարակութեան խնդրին մէջ ծնողներու անձնականութիւնը կարեւորագոյն տեղ մը կը զբաւէ :

Անշուշտ հոս երեւան կու գայ փափուկ եւ դժուարալոյժ խնդիր մը : Ծնողներու իրենց զաւակներուն հետ անցընելու ժամանակին ո՞րչափ

մասը ուրիշ հոգեւոր կամ բարեփրական գործերու յատկացնել պատշաճ կրնայ ըլլալ : Նախ սա քաջայայտ է որ մարդու մը իր ժամանակը բաղդախաղի տալով կամ անպիտան վնասակար խօսքեր խօսելով անցընելը, եւ կամ մօր մը դրացիները բամբասելը եւ մէջտեղ վիրաւորիչ խօսքեր նետելը երբեք չկրնար արդարանալ : Մարդ թէպէտ պարապ շատ ժամեր եւ օրեր ունենայ անգամ, այսպիսի բաներու հինգ վայրկեան իսկ վատնելու չէ : Բայց խնդիրը ուրիշ կերպարան կ'առնէ սիրտը դուրսթափող եւ միտքը բարձրացնող զբօսանքներու, եկեղեցւոյ դործերու կանոնաւորութեան եւ արդիւնաւորութեան նպաստող ձեռնարկներու, կրօնական պաշտամունքի եւ ուրիշ հոգեւոր ծառայութիւններու, բարեկամներու, աղքատներու եւ հիւանդներու այցելութեան եւ նմանօրինակ ուրիշ խնդիրներու նկատմամբ : Ասոնց ոչ միայն թոյլտուութիւն կրնայ ըլլալ, այլ բաղմիցս ասոնք մեր առաջնակարգ նուիրական պարտականութիւններուն շրջանակին մէջ կ'իյնան : Բայց զիւրին չէ որոշել թէ՛ այս բաներուն ո՛րչափ ժամանակ տրուելու է, եւ կամ զաւակներու հետ անցուելու ժամանակէն անոնց ո՛րչափ ժամանակ տալ արժան է :

Այս մասին քանի մը ընդհանուր խօսքերով շատանանք : Գու արհեստք կամ զբաղումը չպարտի ըլլալ այն տեսակէն որ երկար ժամանակ քեզ զաւակներէդ հեռու պահէ կամ անոնց ընկերակցութենէն զրկէ : Մարդ իրաւունք չունի թողուլ իր զաւակները եւ տարիներով դուրսը առեւտրով զբաղիլ : Շաբթուան մէջ ամէն դիշեր եւ կամ շատ դիշերներ տունը թողուլ եւ ուրիշներուն այցելել, թէեւ բարեփրական եւ հոգեւոր նպատակներու համար իսկ, չկրնար արդարանալ : Կիրակի օրեր, մինչեւ անգամ հոգեւոր պաշտամունքի համար, զաւակները թողուլ եւ ամբողջ օրը անոնց ընկերակցութիւնը դանց ընել չկրնար պատշաճ դատուիլ : Կարեւորագոյն է տունը գտնուած միջոցիդ թէ՛ դործերու եւ թէ՛ խօսակցութեան մէջ այնպէս վարիլ որ աղաք եւս մասնակցին եւ օգտուին : Վերջապէս ջանա որ զաւակներդ քանի՛ մեծնան, անոնց զգացումները եւ վիճակները ուսումնասիրես, եւ անոնց հետ հաղորդակցիլ ու խօսակցիլ նուիրական պարտականութիւն համարիս եւ սոյն պարտականութիւնդ մաքուր խղճով կատարես :

Բրիստ. Ե. Ընկերակցութեան աղօթքի ժողովը տեղի պիտի ունենայ վաղը ժամը 8ին (Ը. Թ.) ի Րէսթ, Գուլմագիու : Նիւթ Յակ. Ա. 27 :

ՀՈԳԵԻՈՐ ԵՒ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ՍՈՒՐԱ ԳՐՈՑ ԱՆՊԱՏԿԱՆ ԳՈՐԾԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Աստուածաբանական վարդապետի աստիճան ունէր ան : Աղդեցիկ մարդ էր, եւ դպրոցական ամսվերջի հանդէսին մէջ գըլխաւոր խօսողը պիտի ըլլար : Իր բանախօսութեան ընթացքին մէջ մեր Տէրօջը խօսքերէն վկայութիւն մը բերաւ : Եւ հաճախողը սրահը թնդաց արձակուած քրքիչներէն : Մարդն ալ կարծես շատ ախորժեցաւ իր կատակախօսի յաջողութենէն : Գիտէր թէ վկայութիւնը սոյն բոլորովին անակնկալ առումով բուռն քրքիչ պիտի պատճառէր : Բայց գիտնալու էր նաեւ թէ շատ ցաւ կը պատճառէր ունկնդիրներէն ոմանց, եւ թէ թերեւս ուրիշներու անհնար կը դարձնէր այլեւս լըջօրէն աղդուիլ այդքան չաղակրատօրէն ի մէջ բերուած այն բնաբանին ծանրակշիռ ճշմարտութենէն : Մարդը սուրբ խօսքերուն ծիծաղաշարժ դիրք մը տուած էր : Բուն իր Տէրօջը բերանէն ելած խօսքերն այնպէս ներկայացուցած էր որպէս թէ կրկէսի մէջ խաղացող տխմարի մը կատակներն ըլլային : Զգիտցաւ թէ ինչ մեծ վնաս կու տար :

Ինչպէս կրնայ մէկը անպատկառութեամբ գործածել Սուրբ Գիրքը : Պիտի կարծէինք թէ Սուրբ Գիրքին պարունակութեան վրայ առնուած ամենադոյզն դաղափար մը իսկ պիտի բաւէր խափանել անոր խօսքերը կամ պատմութիւնները կատակի նիւթ ընելու ունէ՛ ձեռնարկ : Զենք խօսիր հիմա այն անպատկառ կերպին վրայ, որ կատարեալ անհաւատութիւն եւ ատելութիւն ցոյց կու տայ եւ անտանելի է, այլ միայն Սուրբ Գրոց խօսքերն ու պատմութիւնները յիշատակելու այն կերպին վրայ, որու նպատակն է ծաղրել եւ ծիծաղ չարժել :

Շատ անգամ կը կատարուի այս առանց վնասելու դիտաւորութեան, սակայն եւ այնպէս վնասը տեղի կ'ունենայ : Առանց աւելի պնդուելու այս խնդիրը եւ առանց թուելու

այսօրինակ անպատկառութեան բազմադիմի պատճառները, կը բաւէ ըսել թէ, եթէ զայն չընելու ուրիշ պատճառ իսկ չկենար, բաւ էր գիտնալ թէ երբ համարի մը կամ մանրավէպի մը ծիծաղաշարժ գաղափար մը կցորդուի միանգամ, ա՛լ այնուհետեւ անոր կցորդուած կը մնայ այն գաղափարը: Ո՛ր ատեն որ այն համարը միտք բերէք, միւսն ալ անոր հետ կու գայ:

Ուստի թող մեր ակնածութեան մասն ըլլայ Սուրբ Գիրքը նկատել միշտ գանձարան ճշմարտութեան և կեանքի այն յայտնութեան, զոր Աստուած տուած է մարդոց:

ԳԻՏԱԿԱՆ

ՀՈՒՆՁԻ ԺԱՄԱՆԱԿ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԵՋ
(Իշխան Բոգոբուին)

Ա.

Այսինչ ձիւնը կ'աներեւութանայ Ռուսիոյ դաշտերէն եւ կ'աւարտին գարնանային ցանքերը, դիւղերուն մէջ ամէն խորհուրդ կը սկսի ուղղուիլ սա մեծ եւ կարեւորագոյն հացին, «Այս տարուան հունձերը ի՞նչ պիտի ըլլան» Միայն Եւրոպական Ռուսիոյ մէջ գրեթէ 80,000,000 հոգի բոլորովին կախում ունին հունձերուն յաջողութենէն եւ անձկութեամբ կը հարցնեն իրենց մէջ, «Անցեալ աննան ցանուած հաճարը եւ ցորենը չլնառուեցա՞ւ՝ ձիւնէ չծածկուելով այն սաստիկ ձմեռուան միջոցին եւ կամ ուշ մնացած եւ խոնաւ գարունին պատճառաւ: Գարնանային նոր սերմանուած վարսակը, գարին կամ կորեկը չլնասուեցա՞ւ՝ ժամանակին անձրեւ չգալուն եւ վերջին սառերուն պատճառաւ:» Նամակներ եւ հեռագիրներ ամէն շաբթու կը ղրկուին Ռուսիոյ անհուն երկրէն առեւտրական եւ վարչային խոշոր կեդրոնները, տեղեկութիւն տալով հունձերուն հաւանական ակնկալութիւններուն վրայ: Մասնաւորապէս ցորեն արտածողները կը հետաքրքրուին ատոնց, Բայց գործարանատէրերն ալ անձկութեամբ կը հարցնեն կը փնտռեն հունձերուն վիճակը, վասն զի գիտեն թէ իրենց ապրանքներուն գլխաւոր գնողները գեղացիներն են, եւ թէ հունձերուն արդիւնքէն կախեալ են ապագային զորոնք գործարանները պիտի ընդունին հետեւեալ տասնըմէկ ամիսներուն մէջ:

Սբ. Փետրուարիկի մէջ ելեւմտական նախարա-

րութիւնն եւս կը ջանայ եկամուտներու տեղեկագրութիւններէն գուշակել հունձին արդիւնքը: Վասն զի կառավարութեան երկաթուղիներուն եւ ներածուած վաճառքներուն տարեկան եկամուտը եւ իրօք ելեւմտացոյցին իւրաքանչիւր մանրամասնութիւնը կ'որոշուի քանակութիւնով ցորենեղէններուն, որոնք յաջողապէս պիտի հնձուին: Բոլոր այս խնդիրները, որոնք միւս զասակարգերուն համար կը նշանակեն եկամուտ առաւել կամ նուազ, ողբերգական կերպարան մը կ'առնեն գեղացիներուն համար: Անոնք կ'ամ կատարեալ կործանումի եւ թշուառութեան, եւ կ'ամ ապահով ապրուստի խնդիրներ են յաջորդ տարուան համար: Ուստի յուսահատութիւն կը տիրէ գեղերուն մէջ, եթէ ուշ մնացած ցուրտը, ամառուան չափազանց խոնաւութիւնը եւ կամ երկարատեւ երաշտութիւնը փճացնեն գլխաւոր հունձը — հաճարը — հիւսիսային կամ կեդրոնական մասին մէջ, եւ ցորենը՝ հարաւայինին մէջ: Գեղացիները կը յիշեն 1891 եւ 1892 տարիներուն հունձի անյաջողութիւնը, որ շնասեց Ռուսիոյ մէկ երրորդէն աւելիին եւ աւելի քան 30,000,000 բնակիչ սովամահ ըրաւ, որու յաջորդեց անթութեան հետեւանք ժամտառնիչ եւ խղաքարութիւն (սքորփիթ) ամենաառատիկ ձեւերով, չըսենք գրեթէ բոլոր արջառներուն եւ ձիւներուն կորուստը: Ընդհակառակն նիւթական բարօրութեան պայծառ յոյսեր կ'արթննան ծերերուն եւ երիտասարդներուն սիրտերուն մէջ, երբ այն անսահման եւ տառանդ դաշտերը որոնցմէ կը բաղկանայ Եւրոպական Ռուսիոյ մեծ մասը՝ կը սկսին զգեստաւորուիլ թանձր, միօրինակ մութ կանաչ գոյնով, եւ անոնց վրայ հովը կը փչէ եւ կը շարժէ զանոնք ծովու ալիքներու պէս, եւ երբ վերջերը ցորենը կը սկսի առտիճան առտիճան դեղնիլ, որ ատեն թեթեւ ամպերը կը կանգնին երկինքին մէջ եւ կը խոստանան հունձի նպաստաւոր չոր եղանակ: Ռուսիոյ ամէնէն բարեբեր մասերն են դաշտագետնի գօտիին մէջ, որ իբր 200 մղոն լայնութեամբ կը տարածուի արեւմուտքէն արեւելք, Սեւ Ծովու հիւսիսային ափունքին վրայ, Հունգարիոյ դաշտագետնիներէն հարաւային Ուրալները եւ հիւսիսային կաւկասիա: Միլիոնաւոր ակրոններով երկիր կը մշակուի հոն, եւ հոն կը փութան հազարաւոր մարդիկ ամէն տարի միջին Ռուսիոյ գեղերէն, երբ չոր խոտի պատրաստութեան եւ հունձի ժամանակը կու գայ: Մոսքուայի չուրջը եւ հարաւակողմը գտնուող նահանգներուն մէջ չափահաս այրերու կէսը այսպէս կը թողուն իրենց գեղերը երբ Սբ. Պետրոսի եւ Սբ. Պողոսի օրը (Յունիս 29/12 Յուն-

(իս) չոր խոտի պատրաստութիւնը կը սկսի կեդրոնական Ռուսիոյ մէջ։ Միջին Ռուսիոյ գեղերուն մէջ մարգագետինները սովորաբար հասարակաց են գիւղացւոց, եւ ուստի չոր խոտի պատրաստութիւնը հանրային գործ է։ Առաւօտուն կանուխ բոլոր գեղացի այրերը հանրային մարգագետին մէջ կը գտնուին իրենց մանգաղներով։ Ամէն ալ կը կանգնին կարգ մը ձեւացած — լաւագոյն հնձողները աջակողմը — եւ իւրաքանչիւր ոք կը մըցի միւսներուն հետ իր մանգաղը շարժելու եւ իր յառաջիկացութեան արագութեան մէջ։ Կէսօրէն ետքը կիները այր մարդոց կ'աշխատակցին նոր կտրուած խոտերը սփռելու եւ յետոյ դէգեր ընելու՝ գիշերուան համար։ Ասիկա կը շարունակուի ամէն օր, մինչեւ որ ամբողջ մարգագետինը հնձուի։ Մարգագետինն վրայ բոլոր խոտը հաւասար այնքան դէգերու կը բաժնուի որքան տուն որ կայ գեղին մէջ, ամէն մէկ դէգի լայնքը եւ երկայնքը՝ չափուելով այսինչ երկայնութեամբ չուանով մը։ Բոլոր դէգերուն թիւեր կը արուին։ Այդ թիւերը կը նշանակուին պղինձ կտորներու վրայ, եւ այս պղինձները կը նետուին գլխարկի մը մէջ, որմէ իւրաքանչիւր տանուտէր կը քաշէ կարգաւ։ Այնուհետեւ կը սկսի խոտը տունները փոխադրելու գործը, որ կը տեսէ մինչեւ գիշեր ուշ ատեն, զուարթ երգերով, Հունձի առաջին գործողութիւնը այսպէս կը լմնայ։ Յաջորդ գործողութիւնը կը սկսի իւր տանը հինգ օր յետոյ, որոնք անձկալից օրեր են։ Այս ժամանակ ռաստիկ կ'ըլլայ տաքութիւնը, վաճառ գի Ռուսիա, որ ամենացուրտ ձմեռներն ունի, ունի նաեւ ամենաշքեմ ամառները։

Ռուսիոյ մէջ հողը մեծաւ մասամբ հասարակաց է գեղացւոց, եւ հետեւապէս իւրաքանչիւր համայնքի մշակելի հողը կը բաժնուի երեք «արտերու»։ Մին աշխան ցանուելու համար, մին գարնան ցանուելու համար, եւ մին՝ չցանուած պահուելու համար։ Այնուհետեւ իւրաքանչիւր տանուտէր վիճակով մաս մը կը ստանայ այս երեք արտերուն ամէն մէկէն։ Այսպիսի կարգադրութեան մը տակ յայտնապէս կայ յարմարութիւն մը, որ բոլոր տանուտէրները միեւնոյն օրը կ'աւարեն արտի գործը։ Այս օրը կ'որոշուի, եւ երբ հունձը կը սկսուի, գեղին բոլոր քակիչները մէկանց կը սկսին գործի։

Իրիկունը այն օրուան որ որոշուած է հունձը համախոհութեամբ սկսելու համար, գիւղը կ'ամայնայ երբ գիշերուան շուքերը կ'իյնան անոր վրայ։ Միայն շատ ծերերը եւ շատ դեռահասները

տունը կը մնան, հաւերուն եւ արջտաններուն նայելու համար։ Գեղին մէջ մնացողներն են միայն ութսունամեայ, կորաքամակ, ապիտակամորուս մեծ հայրը, կամ նոյնքան ծերունի եւ կորաքամակ մեծ մայրը՝ իրենց օգնական ունենալով ութ տասը տարեկան աղջիկ մը կամ մանչ մը, քարեկամներ՝ զորոնք կը միացնէ ծերութեան եւ մանկութեան հասակը։ Բոլոր միւսները արտերը կ'երթան այդ վսեմ օրուան իրիկունը, գիշերը մնալու համար, եւ հնձելու գործն սկսելու համար երբ այնինչ կը լուսնայ տաք կանները ընդ ազատ ատենելու չափ։ Սալ մը, որուն մէջի գլխաւոր բանն է պղտիկ տակառ մը ջուր կամ մանաւանդ քիւս (խմորեալ, թեթեւակի թթուած բայց ոչ ալքոլաւոր ըմպելի մը, որ հաճարի բոհրուած ալիւրէ կը պատրաստուի), եթէ արտերը այսինչ հեռաւորութիւնն ունին գեղէն, Հնձողները հոն կը կենան ամբողջ օրը, տուն կը վերադառնան այն ատեն միայն, երբ խոր խաւարը տիրէ, պաղ ընթրիք մը ընել, որ կը բաղկանայ հացէ եւ վարունդէ կամ սոխէ։ Եթէ արտերը շատ հեռու են, հոն կը կենան գիշերն ալ։ Արտերուն տաքութիւնը սոսկալի է։ Անամպ օր մը, երբ հաղիւ նշմարելի հով մը կը շարժի հողին վրայ, մարդ երբ կը ծռի տօթակէզ գետին, այնպէս կը զգայ թէ Թուրքական բաղանիքի մէջ միւրճուած է, մանաւանդ եթէ հովը կ'ընդմիջուի շրջակայ ցորեններէն կամ հաճարէն։ Այս գրեթէ անտանելի մթնոլորտին մէջ կիները կը գործեն մանգաղով։ Ասիկա կամաց եւ դժուար գործ է։ Կիները իրենց ձախ ձեռքով կը ըռեն ցորեններու վունջ մը, եւ կը կտրեն դայն մանգաղը արագեւթեամբ շարժելով խոտորնակի, եւ կաղմուած փունջը գետինը կը դնեն մեղմով։ Ասիկա այնպիսի գործ մըն է նաեւ, որ երկար ատեն աշկերտութիւն ընել կը պահանջէ, եւ զոր գեղացի աղջիկներ կը սկսին սորվիլ տասնըմէկ տասներկու տարեկան հասակի մէջ, Կոնակը շուտով կը սկսի ցաւիլ։ Զրտիքը կը ծածկէ մարմինը, ճակատէն վար կը վազէ, եւ խոշոր կաթիլներով գետինը կը թափի։ Շատ յաճախակի մանկիկ մը, հաղիւ շաւթութեան մը, երբեմն մինչեւ անգամ ատկէ ալ պղտիկ, կը պառկի շատ մօտիկը խոտին մէջ եւ կամ սայլին շուքին մէջ, եւ երբ յոգնած մայրը կու գայ անոր անօթութեան պատճառաւ հանած լացի աղաղակներուն պատասխանել, շատ անգամ չկրնար գոհացնել մանկիկին քաղցը։

ՓԱՆԱՄԱՅԻ ԶՐԱՆՅՈՒ

Բժիշկները արդէն սկսած են խորհրդածել թէ փանամայի ջրանցին պեղումը ինչ վերաբերում պիտի ունենայ աշխարհի առողջական վիճակին։

Անցեալ տարուան սկիզբները Բրիտանացի բժիշկ մը ըսաւ թէ այդ գործին վրայ Ասիացիներ աշխատցնելուն հետեւանքը պիտի ըլլայ դեղին տենդին մուծումը Ասիոյ մէջ, եթէ արտաքոյ կարգի նախազգուշութիւններ չգործադրուին, Ուրիշ բժիշկ մը ըսած է թէ Ասիական նաւահանգիստները քեւրոյ շոգենաւներ պէտք է որ բոլորովին ձխուին Փանամայէ մեկնելէն ետքը, այնպէս որ բոլոր մեղները սպաննուին, Նաեւ կ'առաջարկէ այնպիսի առողջապահական միջոցներ որոգեզրել Պարանոցին վրայ որ դեղին տենդը մարի հոն եւ տակէ դուրս չելլէ, ինչպէս եղած է Հավանայի մէջ։ Միացեալ Նահանգներու իշխանութիւնները մեծ կարեւորութիւն կու տան սոյն խնդրին, եւ ջրանցի դաշնադրութեան մէջ պայման մը ներմուծած են որ յիշեալ երկրին կատարելապէս արտօնութիւն կու տայ հսկել ջրանցի գօտիին վրայ։ Եթէ գործաւորներուն առողջութիւնը պահպանուի պատասխանատու երկիրներուն նախատեսութեամբ, ջրանցը արտասովոր մահերու պատճառ չըլլար։

ԱՅԼԵՒԱՅԼՔ

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆ

Հոգեւոր պաշտօնէաներուն
(Շար. հանրային Բիւլեն Է- Վերջ)

7. Պարկետտե + ունեցած շին + Երբ Հատուի, Պէքս-
թըրի, Պրէյնըրտի եւ Էտուըրտսի կեանքերը
կը կարգանք, մենք զմեզ դէմ յանդիման կը գտ-
նենք այնպիսի մարդոց, որոնք իրենց պատկառելի
դիրքովն ու քաջողական յատկութիւնովը իրապէս
առաքելոց յաջորդները կը ներկայանան : Կը զգանք
որ այս մարդիկ իրենց բառերուն ու կեանքերուն
մէջ զօրութիւն մը ունեցած ըլլալու են : Կը տես-
նենք նաեւ տարբերութիւնը մեր եւ անոնց միջեւ
ի մասին այն պատկառանքին, որ կ'առաջնորդէր
մարդիկ խորհելու թէ անոնք Աստուծոյ հետ կը քա-
լէին, Ո'րքան մեղադրանքի արժանի ենք մեր ստոր-
նութեան, տատամսանքին, փոփոխամտութեան,
ուսայն հաճոյքներուն եւ յիմարական խօսակցու-
թեանց ու շաղակրատութեանց համար որոնք
մեծ վնասներ հասցուցած են հոգիներու, արգելք
եղած են սուրբերուն յաջողութեանը ու պատ-
ճառ եղած են աշխարհին որ շարունակէ իր
խղճալի ունայնութիւններուն մէջը :

8. Մենք շնորհաբար եմք և ու Քրիստոսը Մենք
գովասանք փնտռած, պատուի՝ ետեւէ եղած եւ
փառքի ու անունի նախանձաւոր եղած ենք: Յա-

ձեռն քարոզած՝ ենք որպէս զի մենք զմեզ բարձ-
րացնենք փոխանակ՝ Քրիստոսի, որպէս զի մար-
դոց աչքերը մեզի դարձնենք փոխանակ զանոնք
յառել տալու Անոր եւ իր խաչին վրայ : Ո՛հ, նոյն
իսկ շատ անգամներ քարոզած էնք Քրիստոսը
որպէս զի մեզի պատիւ շահինք : Մեր քարոզնե-
րու Ալֆան ու Օմեղան եղած է Քրիստոս, նե-
ղու թիւններովը իր առաջին գալուստին ու փառ-
քովը երկրորդին :

9. Մարդկային իմաստ-խեան բառեր քաջաշնչաւ ենք։ Մոռցած ենք Պօղոսի որոշումը մարդկային իմաստութեան բառեր գործածելէ զգուշանալու մասին որ չըլլայ թէ Բրիտտոսի խաչը ապարդիւն ըլլայ։ Շրջած ըլլալով անոր տրամաբանութիւնը, ինչպէս նաեւ անոր որոշումը, գործած ենք իբր թէ լաւ ուսումնասիրուած, խնամով պատրաստուած ու տրամաբանական քարոզներով կրնանք Բրիտտոսի խաչը ռակեզօծել ու գեղեցկացնել ու այսպէս զայն մարմնական չափերու գրաւիչ ընել։ Եւ ուստի յաճախ մարդիկները ճամբած ենք տուն՝ գոհ իրենց վիճակէն, համոզուած թէ հոգեւոր են իրենք, որովհետեւ մեր պերճախօսութենէն ազդուած, մեր քրտերու ըրած դիմումներէն զգածուած, կամ մեր տրամաբանութիւններէն մղուած են։ Այս կերպով Բրիտտոսի խաչը առանց արդիւնքի թողած ու հոգիներ դժօխքը զրկած ենք։ Այսպէս ի գո՛ւր աշխատած ենք եւ ի գո՛ւր ողբացած՝ չօրհնուած, անպտուղ պաշտօնէութեան մը վրայ, քանզի քարոզութեան յիմարութենէն ու խաչին գալթակղութենէն զգուշացած ենք։

10. Զբի Աւետարանն ինչ կապարեւալդես տարւած զնէս :
 Լուստերի քարոզութիւնը սա երկու կէտերուն մէջ
 ամփոփուած էր : «Մենք հաւատարմով միայն ար-
 դարացած ենք : Եւ մեր արդարացած ըլլալուն վրս-
 տահութիւն ունենալու ենք » Իր Պրէնթիսոս եղ-
 բայրը կը ստիպէր որ զայս քարոզէր շարունակ :
 ու փառաւոր Աւետարանին այս համարձակ , լե-
 ցուն ու անվախ քարոզութիւնովն էր որ ան կըր-
 ցաւ այնպիսի օրհնեալ յաջողութիւն մը ձեռք բե-
 րել : Երթանք ու մենք ալ անոր պէս ընենք : Ա-
 ոոր հետ կապակցութիւն ունեցող ուրիշ մէկ կէտ
 մը մեղաւորներուն անմիջական կերպով Տէրոջը
 դառնալուն վրայ ծանրաւորու պէտքն է , եւ պա-
 հանջել Փրկչին անունովը որ մեղաւորներ իրենք
 զիրենք անմիջապէս Քրիստոսի յանձնեն : Զարմա-
 նալի է որ անմիջական դարձեր այնքան սիրելի
 չեն պաշտօնեաներէ ռմանց : Բոլոր դարձերուն մէջ
 անոնք են էն Աստուածայնականները :

11. ግድብ ትራንስፎርሜሽን ለሚፈጸም ሲስተም ለሚገኝ የፍልጣጭ ስርዓት ምሳሌ ይጻፉ፡

Աստուծոյ խօսքը : Մեր ուսմանց մէջ մարդոց գրութիւններուն , անոնց գաղափարներուն ու գրութիւններուն աւելի կարեւորութիւն տուած ենք քան Աստուծոյ խօսքին : Աստուծայինէն աւելի մարդկային աղբիւրներէ խմած ենք : Աստուծմէ աւելի մարդոց հետ հաղորդակցութիւն ունեցած ենք . եւ ուստի մեր հոգիներուն , կեանքերուն ու խօսքերուն ձեւն ու կերպարանը Աստուծմէ աւելի մարդոցմէ տոնուած են : Սուրբ Գիրքը աւելի կարդալու ենք , մեր հոգիները անոր մէջ մխելու ենք : Ոչ միայն զայն մեր մէջը զետեղելու ենք , այլ տարրալուծելու ենք մեր ամբողջ հոգւոյն մէջ :

12. Աղօթի մարտիկ եղած չես : Աղօթքի հոգին մեր մէջէն խոյս տուած է : Առանձնութեան սենեակը շատ քիչ անգամներ այցելուած է : Թողած ենք որ զբաղուիմ , ընթերցում ու ծանր աշխատանքներ մեր առանձնութեան ժամերուն միջատեն : Ինչպէս հիւանդաբեր օդը մուտ գտած է մեր աղօթքի առանձնութեան սենեակներուն մէջ ալ վրդովելով անոր օրհնեալ առանձնութեան անուշիկ խաղաղութիւնը : Դու , ընկերակցութիւն , յիմարական խօսակցութիւն , պարապ ընթերցումներ եւ անօգուտ զբաղումներ առած են ժամանակներ , որոնք աղօթքի կրնային յատկացուիլ : Ինչո՞ւ այսքան քիչ փափաք կայ աղօթքի ժամանակ գտնելու : Ինչո՞ւ այսքան քիչ կանխամտածութիւն ժամանակէն ու զբաղումներէն շահելով իւրաքանչիւր օրուան մէկ մասը աղօթքի համար ապահովելու : Ինչո՞ւ այսքան շատ խօսակցութիւն ու այսքան քիչ աղօթք : Ինչո՞ւ այսքան զբաղում , եռուզեռ եւ քիչ աղօթք : Ինչո՞ւ ընկերական այսքան շատ ժողովներ ու Աստուծոյ հետ այնքան քիչ հաւաքումներ : Ինչո՞ւ այսքան քիչ առանձնութիւն , այսքան քիչ հոգեկան ծարաւ առանձնութեան խաղաղիկ ու անուշիկ ժամերու , երբ Աստուծոյ եւ իր զաւակը իրարու կը միանան կարծես ալ չքաժողովու համար : Առանձնութեան ժամերու պակասն է որ մեր շնորհաց մէջ աճուիլն կը Ֆլասէ , եւ նոյն իսկ մեզ Քրիստոսի եկեղեցիին անարժան անդամները կ'ընէ ու մեր կեանքերն ալ անօգուտ : Որպէս զի շնորհաց մէջ աճինք , խիստ շատ անգամներ առանձին մնալու ենք , Ընկերակցութեան , նոյն իսկ Քրիստոնէական ընկերակցութեան մէջ չէ որ հոգին էն արագ ու էն զօրաւոր կերպով կ'աճի : Ուրիշներու հետ ընկերակցութեան օրէի աւելի միայն մէկ խաղաղիկ Ժաման միջոցին հոգին աւելի մեծ զարգացում պիտի ունենայ : Անապատն է ուր էն թարմ ցօղը կ'իջնէ , եւ ուր

օդը էն մաքուրն է . նոյնպէս է հոգին համար : Այն ատեն միայն աչքեր յաւիտենական ճշմարտութիւնները պարզ ու որոշ կերպով կրնան տեսնել , այն ատեն միայն հոգին զարմանալի նորոգութիւն , զօրութիւն ու կարողութիւն կ'ստանայ , երբ Աստուծոյ միայն մօտ է : Անոր ներկայութիւնը միայն , նման անապատային օդին որուն մէջ խառնուած չէ մարդոց ապականած շունչը , կը չըջապատէ հոգին : Եւ այս կերպով ալ է որ այլոց օգտակար կրնանք ըլլալ իրապէս : Աստուծոյ հետ հաղորդակցելէ ճիշդ վերջն է որ կ'երթանք իր գործը կատարել յաջողաբար : Աղօթքի սենեակին մէջն է որ մեր ամանները այնքան կը լեցուին օրհնութիւններով , այնպէս որ մենք անձամբ չենք կրնար կրել զանոնք ու կ'ստիպուինք թափել ուր որ երթանք : Ցեքեկը հսկած չենք շարունակ , ոչ ալ ամբողջ գիշերը պահպանութիւն ըրած : Մեր կեանքը Աստուծոյ ձայնին համար սպասումի մը կեանքը եղած չէ : Մեր հոգիներուն վերաբերումը ու մեր կեանքերուն գլխաւոր սկզբունքը ձիւսէ , Տէր , քանզի քու ծառադ մտիկ կ'ընէն եղած չէ : Մեր անհատական կամ պաշտօնական կեանքին յատկանիշը խիստ քիչ եղած է Աստուծոյ մօտաւորութիւն , Անոր հետ ընկերակցութիւն եւ Անոր սպասում ու վստահութիւն . հետեւաբար մեր կեանքի օրինակը այնքան տկար եղած է , մեր աշխատութիւնները այնքան անյաջող , մեր քարոզները այնքան թոյլ ու մեր ամբողջ պաշտօնէութիւնը այնքան անպտուղ :

13. Սուրբ Հոգին յարեա՞ծ չես : Կրնայ ըլլալ որ խօսքով Անոր զօրութիւնը ճանչցած ըլլանք , բայց զԱյն շարունակ մեր եւ ժողովուրդին աչքերուն առջեւ պահած չենք : Իր անուանը պատկանող փառքը տուած չենք Անոր , ոչ ալ փնտռած ենք Անոր դաստիարակութիւնը եւ Օծումը , Օծումը Սուրբ Հոգիին՝ որով ամէն բան կը գիտնանք : Ոչ Աստուծոյ խօսքը ուսանելու եւ ոչ ալ զԱյն այլոց քարոզելու միջոցին Անոր պաշտօնը ճանչցած ենք իբր միտքը լուսաւորող , ճշմարտութիւնը յայտնող եւ Քրիստոսը փառաւորող ու անոր համար վկայութիւն տուող : Վշտացուցած ենք Սուրբ Հոգին , չգնահատելով իր Ուսուցանելու Համոզելու , Մխիթարելու եւ Սրբացնելու պաշտօնը . եւ ուստի մեզմէ բոլորովին հեռացած է թողլով որ մեր անհաւատութեան պտուղը քաղենք : Ասկէ զաւել Վշտացուցած ենք զԱյն մեր անվայել ընթացքով , մեր աշխարհասիրութիւնով , մեր աղօթքի զանցառութիւնով , մեր պղծութիւնով , մեր անպատկառութիւնով , ու մեր հոգեւոր պաշտօնին

ու աշակերտական նկարագրին անյարմար խօսակցութիւններովը :

Ակովտացի հին հովիւ մը այսպէս կը գրէ իրեն նկատմամբ . «Սուրբ Հոգիին կարօտը կը գգամ, Անոր գորութեան եւ յայտնութեան կարօտը՝ աղօթքի, խօսակցութեան ու քարոզի մէջ . կարօտը Հոգիին՝ որուն միջոցով մարդիկ մեծ մասամբ կը համոզուին ու կը տեսնեն աւելի բան Տէրոջը ժողովուրդին մէջ քան այլոց, որուն միջոցով Տէրոջը ժողովուրդը սարսափ ու զարմանք կ'ազդէ ուրիշներուն . կարօտը՝ այն փառքին ու վսեմութեան որով պատիւ ու յարգանք կ'ապահովուին . կարօտը՝ այն Հոգիին որով Բրիստոսի քարոզները տարբեր եղած են դպիրներուն ու փարիսեցւոց քարոզներէն, եւ որով Աստուծոյ վեհափառութեան ու սրբութեան Հոգիին ճառագայթները կը նկատեմ որոնք կը ցայտեն ու կը շողշողան Անոր ժողովուրդին մէջ : Բայց վրաս կը կրեմ տխմարութեան պատմութեանն որոնք : Վայ ինձի, խօսքերս տկար ու մարմնաւոր են փոխանակ զօրեղ ըլլալու, որուն համար դժգոհ եմ : Ասոր ուրիշ դարման չկայ, եթէ ոչ խոնարհիլ ու Աստուծոյ հետ հաղորդակցութիւն ձեռք ձգելու ջանք չխնայել :

14. Քրիստոսի Խորհուրդը (Չորեք) ինչպէս եւ : Առաքելներու օրինակէն շատ ետ մնացած ենք, իսկ Բրիստոսի օրինակէն շատ աւելի : Աստուծոյ Որդիին շնորհքէն, կարեկցութենէն, հեղութենէն, խոնարհութենէն ու սէրէն խիստ քիչ ունեցած ենք : Անոր արտասուելու աստիճան դուրսի ու կարեկցութեան զգացումէն քիչ ունեցած ենք, ինչպէս նաեւ քիչ անգամ հետեւած ենք Անոր «կորսուած հոգիներ փնտռելու» օրինակին : Ան անխոնջ կը սորվեցնէր բազմութեան, ինչ որ կը խուսափինք ընել : Անոր ծոմապահութեան օրերը, արթնութեան եւ աղօթքի գիշերները մեզմէ նկատուած չեն իբրեւ օրինակելի տիպար օրինակներ : Անոր իրեն յանձնուած գործը կատարելու եւ իր Հայրը փառաւորելու սիրոյն համար իր անձը բանի տեղ չդնելը քիչ անգամ յիշած ենք : Ինչ ալ ըլլայ, Թարակոյս չկայ թէ Անոր օրինակին հետեւելու ենք, քանզի ծառան իր Տէրոջը գացած ճամբուն մէջ քայլելու է եւ հովիւի օգնականը ըլլալու է այնպէս ինչպէս է բուն հովիւը : Այստեղի մէջ ոչ հանգիստ եւ ոչ վայելք փնտռելու ենք, քանի որ ունեցած չէ զանոնք Ան՝ զոր մենք կը սիրենք :

Պարտիզակ

Ս. Պ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

ՔԱՐՈՉԻԶՆԵՐՈՒ ԱՆՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔԸ
(Շաբ. Աւետիքի 10 թիւէն եւ վերջ)

Ե. Յաջողութիւն չեն գտներ այն քարոզիչներ որոնք եկեղեցւոյ անդամ չեղածներուն հետ հակառակութեամբ կը վարուին : Բողոքականութիւնը սկսելէն ի վեր աղգայինք սկսան հակառակութեամբ վարուիլ մեզ հետ : Սակայն Բողոքականք եւս պակաս հակառակութիւններ ցոյց չտուին, մանաւանդ մեր քարոզիչները : Բեմերէն սկսան պռու թէ «Բողոքական եկեղեցիէն դուրս փրկութիւն չկայ» ժողովուրդը անուղղակի կերպերով քաջալերեցին որպէս զի «Բարապարակներուն վրայ պահքերն ուտէին, սրբոց բարեխօսութեանց, մեռելոց աղօթքներու դէմ կծու կծու փչէին» : Հետեւութիւնը ինչ եղաւ : Այս եղաւ որ տակաւին շատեր հասկցած չեն թէ Բողոքականութիւնը ինչ է : Քանզի մէկ մը կանխաւ գաղափարնին աւերեցին թէ «Բողոքականները հակառակ են մեզի» եւ նախնի Բողոքականաց այս գալթակղելի ընթացքին աղդեցութիւնը տակաւին կայ եւ կը մնայ : Ուրեմն քարոզիչներ միշտ սէր եւ համակրանք ունենալու են լուս. եւ Կաթողիկ աղգայնոց հանդէպ : Անոնց կրօնական փափուկ զղացմանց դպչելու չեն : Միշտ յարգելու են անոնց բարի սկզբունքները : Մէկ խօսքով, անոնց կղերէն աւելի բարձր դիրք մը ունենալու են : Ամպիոնի քարոզները լոկ Բողոքականաց յատուկ ըլլալու չեն, կամ քարոզներուն մեկնութիւն տրուելու չէ թէ «ուրիշ եկեղեցեաց կը փչեն կամ մեզ եկեղեցի կը հրաւիրեն» : Կը բաւէ Բրիստոսը եւ անոր գերմարդկային սէրը քարոզել, եւ ահա մոլեռանդութիւնը կը փախչին եւ եկեղեցին օր քստ օրէ կը զարգանայ :

Զ. Յաջողութիւն չեն գտներ այն քարոզիչներ որոնք լարական օրէնքներ կ'աշխատեն ինչպէս Մենք ժողովական եկեղեցի մ'ենք . մեր բոլոր գործերը Եկեղ. ժողովի մէջ կը կարգադրուին : Եթէ այդ ժողովներն ալ խառնակ վիճակ մ'ունենան, ոչ ժողովէն կ'ախորժին եւ ոչ ուրիշ անգամ ներկայ ըլլալ կը փախաքիս : Անկանոն ժողովներու պատասխանատուութիւնը բոլորովին քարոզին վրայ կը ծանրանայ : Աղգեցիկ քարոզիչ մը, որ կը նախադասէ ժողովին, առանց առաջարկի տեւէ դիտողութիւն չընդունիր, որչափ ալ կարեւոր ըլլայ այն : Պէտք է նախ առաջարկ մը, ապա երկրորդը մ'ըլլայ, յետ այնու թերուղէմ դիտողութիւններէ վերջ ըուէրակութիւն ըլլալու է : Դիտողութեանց համար ալ ուշադիր ըլլալու է մի գուցէ ծայրայեղ վիճաբանութեանց եւ կամ կռիւի երթայ, եւ անդիէն հասարակ անդամ մը պոռայ :

«Պատուելի, հաճեցէք քուէ առնել» Այս քսածներս գուցէ շատերու համար բոլորովին տղայական բաներ երեւին։ Բայց տեղեր կան ուր անկանոն նիստեր կը գումարուին տակաւին։ Եկեղ. Միութեան օրէնքներէն կամ կանոններէն լաւ ծանօթութիւն ունենալու է, անանկ որ ի պահանջի հարկին վայրկենապէս ըսուի, «Այսինչ մեզի դէմ է, եւ ուրիշ մը մեր կանոնին համաձայն»։ Եթէ այս ծանօթութիւնները ճիշտ ժամանակին չըսուին ժողովրդեան, շատ մը վէճի եւ կռիւներու պատճառ կ'ըլլայ։ Եթէ նախագահին հարցում ըլլայ թէ «Այսինչ կանոնին այսինչ յօդուածը ինչ ըսել է. կամ ինչ կը տրամադրէ», գոհացնելու է այդ հարցումը։ Բայց եթէ խօսած պահուն տարակուսելով կամ «կարծեմ»ով կը պատասխանէ այդ նախագահը, ժողով չի կրնար կառավարել եւ իրաւունք ալ չունի։

Է. Յաջողութիւն չեն գտներ այն քարոզիչներ, որոնք կառավարական կամ ֆեֆալային օրէնքներ չեն գիտէր։ Մեր եկեղեցին կառավարութեան բարեացակամութեամբ պաշտօնական եկեղեցի մը ճանչցուած է. եւ հետեւաբար իրեն համար յատուկ օրէնքներ ունի։ Բանի երէցներ կամ քարոզիչներ կան որոնք տեղեկութիւն ունին ատոնց վրայ։ Պսակ մը կ'ըլլայ։ Բայց եկեղեցւոյն պաշտօնեան ընտելուր չի տար նորապսակին թէ «կառավարութեան տոմարը արձանագրել տուր ամուսնութիւնդ»։ Ժամանակը կ'անցնի եւ հաւ խեղճ ամուսնացողը տուգանքի կը դատապարտուի։ Նոյնպէս ծննդի մը կամ մահուան մը համար։ Քարոզիչ մը կառավարութեան առջեւ ճանչցուելու է «Բողոք»։ Քարոզիչ մը կառավարութեան նոր օրէնքներու հետամուտ ըլլալու է. եւ եթէ նոր օրէնք մը կ'ենէ, անֆեֆալայ լուր տալու է։ Օրինաց գրքէն գիտութիւն ունենալու է, մանաւանդ Բողոքականացս յատուկ մասէն։

Ը. Յաջողութիւն չեն գտներ այն քարոզիչներ որոնք ֆեֆալային չունին։ Կիրակի օրեր ամպիրոններ կը դրդեն թէ «նիւթականը երկրորդ է, հոգեւորը նայեցէք նախ»։ Բայց եկուր տես որ մեր պատուելին շաբթուան մէջ իր մօրուքը վարտելով կ'երթայ այսինչ եղբօր, որ պարտք ունի իրեն։ Ադի կծու լեզուով մը կը պահանջէ, Գոնէ մայր հաշիւն որ չես կրնար տալ, տոկոսը տուր»։ Այլ չենք գիտեր տոկոսը ո՞րչափ է։ Այսինչ եղբօր հետ ընկեր կ'ըլլայ, կէս դրամագլուխը ինքը տալով եւ շահն ալ հետեւաբար կ'իյնայ։ Այսինչին շատաւուրց գործը ինքը կ'առնէ, քանզի ժողովրդեան զերամառանքի պայմաններ ունի։ Անասուններ կը

պահէ, անոնց տուած շահովը պարելու (քանզի ամսականը չի բաւեր)։ Հապա ժողովրդեան նուէրները որչափ կը սիրէ, քանզի անոնք «ժողովրդեան սիրոյ գործնական արտայայտութիւններն» են։ Այլ կ'երեւակայէ ընթերցողը թէ ասանկ քարոզիչ մը իր սուրբ կոչումը ո՞րչափ մոռցած է։ Ասանկին ժողովուրդը հոգեւորութիւն չունենար, քանզի անոր օրինակին կը հետեւի։ Ես չեմ կարծեր թէ ասանկ երէցներ կամ քարոզիչներ կը սիրուին մնայուն կերպով, եւ եթէ կը սիրուին, ըսել է՝ եկեղեցին կը քնանայ։

Նախնայ

ՔԱՆԹԻ ՆԵՐՔԻՆ, ԿԵԱՆՔԻՆ

Էն պաղ եւ սկեպտիկ մարդեր ալ, եթէ սիրոյ հոգիին թափանցող աչքովը դիտուին, իրենց կեանքին շտախոբ ծաղերու մէջ ցոյց կու տան շատ անգամ այնպիսի ջերմ զգացումներ, զորս հիացումով միայն կ'ողջունենք։

Քանթ ալ, «Ժամացոյցի պէս կանոնաւորութեամբ եւ պաղութեամբ պարզ» մեծ փիլիսոփան, իր հոգիին խորը սնուցած է կ'երեւի վերաբերումներ, որ շատ մօտ կու գան Բրիտանական փորձառութիւններու։

Յարմար է թերեւս իր այս ներքին վիճակը արտայայտող քանի մը յայտնութիւն դնել հոս, իր կեանքին եւ փիլիսոփայութեան համառօտ վերլուծումէն ետք, որ երեւցաւ այս սիւնակներուն մէջ։ Իր մէկ գիրքին ծայրը կցուած կենսագրականին կը քաղենք ասոնք։

Նախ իր ծնողքին վրայ խօսելու ատեն կ'ըսէ. «Թէպէտ այդ ատենի կրօնական դադափարները եւ առաքինութեան ու բարեպաշտութեան մասին տածուած կարծիքները շատ հեռու էին որոշ եւ գոհացուցիչ բաներ ըլլալէ, եւ սակայն այս կարգի անձեր (հօրը պէս բարեպաշտ անձեր) իրենց մէջ ունէին Բանին էությունը։ Թող մարդիկ կրցածուն չափ անուանարկին բարեպաշտութիւնը, անոնք որ լրջութեամբ կը վերաբերուէին անոր հետ, պատուաւոր կերպով կը զանազանուէին ուրիշներէ։ Մարդուն տիրանալ կրնալիք էն մեծ բանին տիրացած էին անոնք, — այն հանդարտութիւնը, այն պարզութիւնը, այն ներքին խաղաղութիւնը որ ոչ մէկ կերպով երբեք կը վրդովուի։ Ոչ մէկ հակառակութիւն կարող էր զանոնք բարկութեան կամ թշնամութեան գրգռել։ Պարզ դիտող մ'ալ ակամայ զիրենք յարգելու կը մղուէր»։

Յետոյ անմահութեան վրայ։

«Ոչ ոք հանդերձեալի մասին իր յոյսերը կը հաստատէ անորոշ պատրանքներու վրայ։ Երբ ապականութիւնն իր դերը կատարէ լմնցնէ մարդկային բնութեան մէջ, անմեռ հոգին բերկրաղին պիտի թռչի վեր ամէն այն բաներէն, որ հունաւոր են։ Եւ պիտի շարունակէ իր գոյութիւնը աւելի մերձ յարաբերութեան մը մէջ Բացարձակ Էական հետ, որով նաեւ ամբողջ բնութեան հետ նոր կապակցու-

թեամբ մը կապուած պիտի ըլլայ : Գիշերը , մինչ ամբողջ Բնութիւնը հանգիստի մէջ է եւ մեր յոյզերը հանդարտած են , վսեմ խորհուրդներով տոգորուն՝ լուսազարդ երկինքին յառելու ատեն , կ'զգանք որ անմահ հոգիին թաղուն կարողութիւնները կ'սկսին գործել անհասկնալի եղանակով եւ մեզի կը հաղորդեն երկնային գաղափարներ , զորս կրնանք ըմբռնել բայց չենք կրնար բացատրել :

Ապա ներքին փորձառութիւններ :

«Ով երանութիւն , երբ տարբերութիւն թխորին եւ Բնութեան քայքայումին մէջ հոգին դրուած է բարձրութեան մը վրայ , ուրկէ ան կրնայ տեսնել իր ոտքերուն տակ լուծուիլը այն ամէն անցաւոր բաներուն որ աշխարհի մէջ են : Բանականութիւնը պիտի չկրնար համարձակիլ իսկ ուղելու այսպիսի երջանկութիւն մը , բայց Յայտնութիւնը մեզի կը սորվեցնէ վստահութեամբ յուսալ անոր : Երբ քակուելն այն շղթաները , որ մեզ ստեղծուած բաներու ունայնութեանը կը կապեն , անմահ հոգին ինքզինքը պիտի գտնէ ճշմարիտ երջանկութեան վայելքին մէջ՝ Անսահման էական հետ հաղորդակցութեամբ : Համարէն Բնութեան Աստուծոյ կամքին հետ ունեցած ներդաշնակութեան խոկումը յարաճուն բերկրութեամբ պիտի լեցնէ բանական էակը , որ ինքզինքը կապուած կ'զգայ ամէն կատարելութեան Աղբիւրին : Այս կեդրոնէն դիտելով՝ Բնութիւնը ուրիշ բան պիտի չցուցնէ ամէն կողմ , բայց միայն Մնայունութիւն եւ Պատշաճութիւն : Անոր փոփոխութիւնները չեն կրնար վրդովել երջանկութիւնը անոր , որ այս բարձրութեան հասած է : Իբր նախաճաշակ այս վիճակին՝ հոգին կրնայ վարժուիլ երգելու այն փառաբանութիւնները որոնք պիտի հնչուին ամբողջ յաւիտենականութեան մէջ :

«Իմ շնորհապարտ սիրտըս , ով Տէր ,

Քու բարութիւնդ պիտի գովէ .

Անվերջ Մէլսին մէջ ես Բեզի

Ուրախ երգ մը պիտի ըսեմ .

Քանզի Մէլսն իսկ , ափսոս , կարճ է

Քեզ լիովին օրհներգելուս :

Վերջապէս մահին մօտ ըսաւ .

«Պարոններ , մեռնելէ չեմ վախճար : Կը վստահացնեմ ձեզ Աստուծոյ առջեւ , որ եթէ այս գիշեր իսկ մահուան դատավճիռը հասնի ինծի , զայն անվրդով պիտի յսեմ , եւ ձեռքերս երկինք վերցընելով պիտի ըսեմ , Օրհնեալ է Աստուած : »

Հաստի

ՌՈՒՐԻՆ ԲԱԳՈՒԹԵԱՆ

ՃԱՓՈՆԱԿԱՆ ՈՐԲԱՆՈՅ ՄԸ

Տասնըհինգ տարի առաջ «Հայր Իշի» զգաց թէ Աստուծոյ կոչուած է զոհել իր բժշկական վկայականը եւ անպատասպար տղայոց նուիրել իր կեանքը : Այն օրէն հետէ խնամած է աւելի քան 600 մանչ եւ աղջիկ , որոնցմէ շատ տասնեակներ այժմ իրենց ապրուստը կը հանեն տպագրութեամբ , երկրագործութեամբ , կօշկակարութեամբ , պատկերահանութեամբ եւ ուրեշ արհեստներով : Գրեթէ ամէնքն ալ պատիւ կը բերեն զիրենք կրթող հաստատութեան եւ կ'օգնեն Ճափոնի մէջ Բրիստոնէական քաղաքակրթութեան մը յառաջացման :

Ինը տարի Հայր Իշի եւ իր տղայոց բազմադամ ընտանիքը հաստատուեցան Պուտայական հին տաճարի մը մէջ , որու մէկ կողմը ըլլումբուրու աղօթքներուն միօրինակ եւ աններդաշնակ բզզիւնը տեսակ մը արձագանգ կ'ըլլար տղայոց փառաբանական երգերուն եւ անոնց հետ գտնուող հաւատացեալներու աղօթքներուն :

Ոչ-Բրիստոնեայ կառավարիչ մը անցեալները զրեց թէ , չէնքերէն աղէկ տպաւորութիւն չընդունելով հանդերձ , զմայլեցաւ եւ ուրախացաւ ի տես այն պատուական ոգիին , որ թէ՛ Բրիստոնեայ մշակներուն եւ թէ՛ տղայոց մէջ կը տիրէր : Կը փափաքի , ըսաւ , աւելի գեղեցիկ չէնքեր ունեցող հաստատութիւնները խրատել որ 200 մանկիկ պատասպարող այս ճշմարտապէս սքանչելի հաստատութեան ոգին ու գրութիւնը ընդօրինակեն :

Վեց ամիսն անգամ մը ամբողջ հաստատութիւնը կը մաքրուի կատարելապէս , եւ այս գործողութեան օգտակարութեան լաւ նշան մը սա է որ անցեալ ամառ , մինչ հետախտը ահեղի կերպով ճարակած էր Օքայամայի մէջ , տղայոց պատասպարանէն ոչ ոք վարակուեցաւ :

Ամէն տղու համար խիստ հաշիւ մը կը պահուի : Աշխատասիրութեան եւ խնայութեան ունակութիւններ կը քաջալերուին , եւ տղաքը կը յորդորուին իրենց զօւլաբաւ շահած փառաները զրամատան յանձնել : «Պարտք մի ըներ»ը հաստատութեան սկզբունքներէն մին է , նաեւ «Լուս սիրտդ եւ միտքդ ամէն օր ինչպէս կը մաքրես երեսդ » : Ամէն տղայ կը խրատուի հաւատարիմ ըլլալ պատասպարանին Բրիստոնէական սկզբունքներուն : Հաստատութիւնը կը շարունակէ ըլլալ հաւատքի եւ սիրոյ մեծ գործ մը , եւ արժանի է բոլոր անոնց աղօթքներուն ու օգնութեան , որոնք կը բաղձան Բրիստոնէութեան մաքուր , պայծառ եւ օպտակար տիպար մը տեսնել Արեւելքը մաքրող :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ

Մայրաքաղաքի Թոքիոյի գեղարուեստի Ակադեմիային անդամներէն Փրոֆ. Իթօ քանի մը օրէ ի վեր մայրաքաղաքս հասած է Բիւզանդական եւ այլ հնութիւններու ուսումնասիրութեան համար: — Հոնէն իշխանը եւ իշխանուհին, որոնք հոս կը գտնուէին քանի մը օրէ ի վեր, Վիէննա ուղեւորեցան: — Անգղիոյ Թագաւորը հեռագրով Վեհ. Սուլթանին շնորհակալութիւն յայտնեց այն հեռագրին համար, որով Ն. Կ. Վեհափառութիւնը իր բարձր գոհունակութիւնն յայտնած էր Անգղիոյ նաւագործարաններուն մէջ շինուած Համփթէ յաճախուիւն եւ Էնֆիլդ-շոքենաւին կատարելութեան համար: — Մահիլի կալուածներու բաժնեկիցներուն համար 20 առ հարիւրի Կայս. շնորհը, գոհացուցիչ արդիւնք տուած ըլլալով, ընթացիկ տարւոյս մէջ ալ պիտի գործադրուի:

Նահանգներ. Տիարպէքիւրի կուսակալութիւնը Բ. Դոնէն խնդրած է որ Օսմ. Կայս. Պանքան մասնաճիւղ մը բանայ Տիարպէքիւրի մէջ: — Էրզրումի եւ Տրապիզոնի նահանգներուն ոստիկան զինուորներու գունդերուն վերակազմութեան համար յանձնաժողովներ կազմուած են Կայս. հրամանով: — Ուղտերու վրայ հեծեալ 100ական հոգինոց երկու գունդ պիտի կազմուի Է. զօրաբանակի (Հիճազ եւ Եմէն) շրջանակին մէջ: — Փրանսացի եւ Անգղիացի դրամաժէրներու խմբակի մը կողմէ խնդրուած է Սէլանիկ-Միթրոփիցայի գիծը մինչեւ Վենետիկի ծոցին վաճառաշահ քաղաքները երկարել Ֆիրուզուիքի կայարանէն սկսելով: Առաջարկուած է գիծը երեք գլխաւոր ճիւղի բաժնել բազմաթիւ մասնաճիւղերով եւ համագումար 1,300 հազարամետր երկայնութեամբ: — Կայս. Անձնական Գանձուն ճարտարագէտը Սիւրիիսարի գետնածուխի հանքերուն վրայ շատ նպատաւոր տեղեկագիր մը մատուցած է: Գտած է թէ ածուխը շատ ընտիր է եւ կրնայ գործարանի եւ վառարանի միանգամայն գործածուիլ: Շահագործութիւնն ու փոխադրութիւնն ալ զիւրին պիտի ըլլան, քանի որ հանքերը ծովեզերքին մօտ են: — Թղթատարական վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ երկու գաւառակ կայ Սիւրիիսար անունով, մին Էնկիւրիւի, միւսը Այտընի նահանգին մէջ: Նմանապէս Էտիրնէի Շարքէօյ եւ Էնկիւրիւի Սարքէօյ գիւղաքաղաքներուն անունները իրարու շատ նման են: Ուստի կը յանձնարարէ այդ տեղերը զրկուելու նամակներու եւ ծրարներու վրայ

նահանգին անունն ալ նշանակել չփոխութեան եւ սխալանքի տեղի չթողու համար: — Պիթիլիզի պաշտօնաթերթը կը ծանուցանէ թէ նահանգին բոլոր քաղաքներուն ու գիւղերուն մէջ խստիւ արգելուած է հրազէն պարպել: Ոստիկանութիւնը անցեալները Թուրք մը ձերբակալած է պայթիւնի մը առիթով եւ երկու ատրճանակ գտած անոր տան մէջ: Ձերբակալեալն առաջին անգամուն համար ազատ արձակուած է երաշխաւորութեամբ, եւ յորդորուած է միւսանգամ նոյն յանցանքը չգործել: — Գավալայի Թումպուլա թաղին մէջ հրդեհ ծագած եւ 30 չէնք այրած է: Ապահովագրական ընկերութիւններու փեսքը 26,000 ոսկի կը հաշուուի: — Այս տարի չերամարտածական մրցումը Տիարպէքիւրի եւ խարբեքի մէջ պիտի ըլլայ: — Բումէլիի նահանգներու մէջ աւազակներու նուաճման գործը կը շարունակուի: Սէրէզի կողմերը կռուի մը մէջ վեց աւազակ սպաննուեցան իրենց պարագլխին հետ: Իրենց ընկերներն ալ, թուով եօթը, ձերբակալուեցան՝ երկուքը վիրաւորուած: Բազմաթիւ մօտերը երկու աւազակ սպաննուեցան եւ աւազակապետ մը իր եօթը ընկերներով անձնատուր եղաւ: Աւազակապետ Բափտան Փալաթի ութ ընկերով ագարակի մը վերատեսուչը առեւանգեց եւ կեղեցիկ մը մէջէն, բայց ոստիկանութիւնը յաջողեցաւ առեւանգեալն ազատել՝ աւազակներէն երկուքը սպաննելով:

Այլ-այլ. Գերմանացի դիտակաւ Տր. Բոխ, որ Եգիպտոս հրաւիրուեցաւ ժանտախտն ուսումնասիրելու համար, իր տեղեկագիրը պատրաստած է, որով կը յայտնէ թէ ախտը շատ սաստիկ չէ եւ մահերը քիչ են: — Սոփիայէ կը հեռագրուի թէ Ֆերտինանտ իշխանը Յուլիսին Կ. պոլիսպիտի գայ իր հաւատարմական զգացումները յայտնել Վեհ. Սուլթանին: — Նահանգներու եւ Բաղաքապետութեան ծանուցուեցաւ թէ պետական եւ ուրիշ արժեթուղթերու մասնավճարով վաճառումը ներքին է մի միայն այն դրամատուներուն, որոնք Պետութեան կողմէ ճանչցուած են: — Վլատիմիր Պոքի Փրանսական հիւպատոսական գործակատարը Օսմանեան կառավարութեան առեւտրական ներկայացուցիչ կարգուեցաւ: — Վերջնապէս որոշուած է որ դատարանները երբեք չզբաղին բախտախաղի դատերով: — Կայս. նոր հրամանագիր մը կը պատուիրէ առաջնակարգ երկու զրահաւոր ալ յանձնարարել Եւրոպական գործառաններու: Յատուկ յանձնաժողով մը նոյն զրահաւորներուն յատկաձեւերը կ'ուսումնասիրէ վերջնական ընտրութիւն մը կատարելու համար: — Դրոշմաթղթի կանոնագիրը բարեփոխուած է պետական հասոյթը աւելցնելու դրութեամբ եւ պիտի սկսի գործադրուիլ Կայս. հրամանով:

Բողոք. Ժող. Միսիոնարներու տարեկան ժողովը չորեքշաբթի իր նստաշրջանն սկսաւ Պայպըլ Հատուսի մէջ. — Կրօնք Գործչութիւն չորեքշաբթի, որով եկան երուսաղէմի մէջ գումարելի Կիրակնօրեայ Դպրոցի Համաժողովին Ամերիկացի 800ի չափ պատուիրակները, Ամերիկա վերադառնալու միջոցին Փորթուկալի ծովեզերքը արկածի մը պատահելով զնստաւած է եւ ուղեւորները Հոլանտական չորեքշաբթի մը փոխադրուած են Երկաթեայ նաւն ազատելու յոյս չկայ. — Յառաջիկայ Յունիս 25ին Պարտիզակի Բարձր Վարժարանին հաստատման 25ամեակը պիտի տօնուի. Նոյն հաստատութեան չորջանաւարտները եւ բարեկամները այդ առիթով առաջադրած են դրամ հաւաքել ընդարձակ շէնք մը կառուցանելու համար. Կիրակի երեսուն չորջանաւարտներ եւ կիսաւարտներ գումարում մը ունեցան Պայպըլ Հատուսի մատրան մէջ, եւ Մր. Ալէն եւ Տր. Յովսէփ Տէր Ստեփանեան խրախուսական ուղերձներ խօսեցան. Այդ առիթով իսկ 60 ոսկի հանգանակուեցաւ, բան մը որ գեղեցիկ արտայայտութիւն է սիրոյն, զոր այդ վարժարանին չորջանաւարտները կը տածեն հանդէպ նոյն հաստատութեան. Վարժարանին տնօրէնը տօնելի կէս յորեկանին վրայ Պատրիարք Հօր տեղեկութիւն տալով անոր հայրական օրհնութիւնը եւ աղօթքը խնդրած է. — Ատաբաղարի Աւետ. եկեղեցիին չիւնութեան համար մայրաքաղաքիս Աւետ. եկեղեցիներուն կողմէ տրուած նպաստը 102½ ոսկիի հասաւ. — Վեր. Յարութիւն Ճէնանեան Անգղ. 8 ոսկի զրկեց Աֆրոն Գարահիսարի հրկիզեալներուն համար. — Կիմանանք թէ Գոնեայի Ափոսթոլիք Խնսթիթիւի վարժարանին տնօրէն Փրոֆ. Արմենակ Հայկազեան հրաժարած է իր պաշտօնէն, բայց դեռ տարի մը պիտի մնայ հոն իբրեւ ուսուցիչ:

Հայ Լուս. Ժող. Բաւական կարեւորութիւն ստացաւ սա հարցը թէ Փարիզի մէջ Պ. Մանթաշեանի ծախքով կառուցուած Հայ եկեղեցին որո՞ւ սեփականութիւնը պիտի ըլլայ. եթէ Հայ ժողովրդին թողուի, Հայոց Հայրապետին պիտի պատկանի սեփականութեան իրաւունքը եւ հետեւապէս շէնքը Ռուսիոյ անցեալ Յունիսի նոր կանոնադրին տրամադրութիւններուն պիտի ենթարկուի. Նուիրատուն, Փարիզի Հայ ժողովրդէն գոհ չըլլալով, անոնց ալ չկրնար զայն յանձնել. Իսկ եթէ Փարիզի Բաղադրապետութեան յանձնէ, Կառավարութեան կողմէ վերջերս որդեգրուած նոր կանոնագիր մը արգելք պիտի ըլլայ, կը կարծուի. — Էջմիածնի Կաթողիկոսը Պարսից տարեգլխին առիթով շնորհաւորական հեռագիր մը զրկեց Պարսից Շահին,

որ հեռագրով մը իր շնորհակալութիւնն յայտնեց. — Գոփէնհակի Համալսարանին դասախօսներէն Փրոֆ. Հովկըր Փէթըրսըն Հայ լեզուի վրայ զիրք մը հրատարակած է. — Էջմիածնի Սինոդը ամուսնալուծման ինը հրաման տուած է եւ արձակեալներէն անմեղներն արտօնած է վերստին ամուսնանալ. — Կ'երեւի թէ տակաւին անկարգութիւն կայ Երուսաղէմի վանքին միաբաններուն միջեւ. — Մանգ. Էֆէնթի արաօնատէրն, ըստ իր գովելի սովորութեան, Սր. Փրկչի հիւանդանոցին յատկացուց նոյն հաստատութեան չրջանակին մէջ հինգշաբթի օր վաճառուած Մանգաֆներու ամբողջ հասոյթը:

Յոյ. Ժող. Աթէնքի ազգային գրատունը զրկուած հին ձեռագիրներու միջեւ երգերու հաւաքածոյ մը գտնուած է մեծ մասամբ եկեղեցական, որ ունի 422 էջ եւ գրուած է 1450ին. Կ'ըսուի թէ կը պարունակէ նաեւ այժմեան եկեղեցական երաժշտութեան խաղերով գրուած եղանակ մը, որ Կոստանդին ԺԲ կայսեր քայլերգը կը կարծուի, եւ սկիզբը Անգղիոյ ազգային եղանակին կը նմանի. Կը կարծուի թէ ձեռագրի այս գիւտը արեւելեան եկեղեցական երաժշտութեան համար մեծ կարեւորութիւն ունի. — Ետիզուլէի Հիւանդանոցին 1903 տարուոյ տեղեկագրէն կը տեսնուի թէ տարեկան հասոյթն եղած է 18,312 ոսկի եւ ծախքը 20,776: Ընդունուած հիւանդներուն թիւն է 6,151, 364ը նախորդ տարիէն մնացած. Ասոնց 751ը մեռած են եւ 5,400ը առողջանալով մեկնած են հիւանդանոցէն:

Մեծ զբոսած բերեւ. Կեւ-Բժշկական Խօսակցութեան. Գրեց Տր. Յովսէփ Տէր Ստեփանեան. Կ. պոլիս, Տպագրութիւն Յ. Մատթէոսեան. 1904, էջ 112: Գին 5 դահ. Արեւելի եւ Մասիսի մէջ նախապէս հրատարակուած կարգ մը բժշկական յօդուածներ:

Բարոյներ. Առաջին հատոր. Բաբգէն Մ. Վրդ. Կիւլէսէրեան. Կ. պոլիս, Տպագրութիւն Յ. Մատթէոսեան. 1904, էջ 388: Գին 10 դահ. Կը պարունակէ 30 քարոզ եւ 8 զանազան յօդուածներ զխաւորապէս դամբանական. Կը յուսանք թէ այս գիրքը, թէպէտ կարդացած չենք, իր կարող հեղինակին պատիւ բերող աշխատասիրութիւն մ'է:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

(Մայիս 5/18)

Օսմ. Միացեալ Բուժելի Երկաթուղի	Օսմ. ոսկի	Քրանք	89-18
ԴՐԱՄԱ, Օսմ. ոսկի 100է			119
Մէճիսիյէ	108 02	Նարոյէն	87 21
Մէթալիք	103 30	Գրիմիք	51 05
Մանր արծաթ	104 05	Սեդիկ Կոկի	109 37
Ռուսիոյ բոլ	90 20	Մանէթ	8 62

ԱՐՏԱՔԻՆ

Պատերազմը. Անհիմ ելաւ, ինչպէս կը կարծէինք արդէն, սա գրոյցը թէ Ռուսերը կը քանդեն իրենց Փորթ Արթհըրի նաւատորմը: Ինչպէս կ'ըսէ Սթանբուլի զինուորական թղթակիցը, «Ռուսները երեւակայելի ինչ նպատակ կ'ընային ունենալ իրենց նաւերը ժամանակէն առաջ քանդելու մէջ, քանի որ անձնատուութենէ առաջ երեկարական քանի մը պատրաստութիւններ եւ կոճակի հպում մը պիտի բաւէին վերջին պահուն անօգուտ դարձնել զանոնք իրենց գրաւիչներուն»: Նոյն թղթակիցը կը թելադրէ թէ լսուած պայթիւններն հաւանորէն կապակցութիւն ունին նաւահանգստին մուտքը խափանող ընկղմած չողենաւերը իրենց տեղերէն հանելու ձեռնարկի մը հետ, վասն զի Ռուսները քնակաւարար պիտի ջանան զանոնք օդն հանել որպէս զի իրենց նաւատորմը ազատ ելեւմուտ ունենայ: Հեռագրի մը համաձայն ալ այդ փորձը կատարուած է եւ յաջողած իսկ, ինչպէս ուրիշ հեռագրէ մը կ'իմացուի, եթէ Ռուսական երեք յածանաւեր անցեալ երկուշաբթի առաւօտ նաւահանգիստէն ելլելով բաւական յառաջացած են ծովեզերքէն եւ ճափոնական երեք փոխադրանաւ ընկղմած եւ ապա ապահով նաւահանգիստ վերադարձած: Սակայն այս հեռագրին ճշտութիւնը քիչ մը տարակուսելի է: Յիշեալ պայթիւններուն ուրիշ մեկնութիւն մ'ալ կը տրուի: Ռուսերը Տաւնիի նաւահանգիստը ամբողջովին օդն հանած են: Այդ նաւահանգիստը, որու Չինական անունը Թալիէն-Ուան է, 1898ին Ռուսերը վարձու առին Չինու կառավարութենէն: Այն թուականէն սկսեալ միլիոնաւոր ռուպլ ծախսեցին նաւահանգիստը բարելոքելու համար, այնպէս որ ովկիանոսի ամէնէն խոշոր չողենաւերը կ'ընային երթալ անոր կրանիտեայ նաւակայքերը: Բոլոր այդ բաները ջնջուած են, որպէս զի ճափոնցիներուն ձեռքը չիյնան: Եւ այդ քայլը չափէն աւելի կանուխ առնուած չէ, քանզի կիրակի հեռագրուեցաւ թէ ճափոնցիները քանի մը ժամու ուժակոծութենէ ետեւ 20,000 զօրք հանեցին ի Տալի: Նոյն հեռագրին համաձայն 40,000 ճափոնցի ցամաք ելած է «Փիցէվոյ թերակղզին» Փիցէվո՝ թերակղզիի անուն չէ, այլ փոքրիկ քաղաքի մը, որ Տալիէ քիչ մը հեռու է դէպ հիւսիս եւ ուր, ինչպէս ըսինք անցեալ շաբթու, ճափոնցիները ցամաք հանեցին իրենց առաջին մարդիկը, որոնք խղեցին Փորթ Արթհըրի հաղորդակցութիւնը: Այդ հաղորդակցութիւնը վերահաստատուեցաւ, բայց հիմա դարձեալ խղուած

է: Նիու-Չուանկէ կը հեռագրուի թէ երկաթուղիի գիծը 17 մղոն տեղ քանդուած է: Սբ. Փեթրոսպոլսկեան հեռագրի մը համաձայն ճափոնցիները գրաւած են զՓուլանթին, երկաթուղիի կայարան մը, եւ երկաթուղին քանդած են տասն հազարամետր տեղ: Ռուսական արիական դործ մը ծանուցուեցաւ: Ճափոնցիներուն Փիցէվո ելլելէն ետքը Լիաօ Եանկ հասած ռազմամթերք փոխադրող կառախումբ մը Փորթ Արթհըր առնուած է: Ի հարկին կառախումբը օդն հանելու ամէն պատրաստութիւն տեսնուած էր: Սակայն հաւանօրէն ամիսներով կարելի պիտի չլլայ ուրիշ կառախումբ մը բանեցնել երկաթուղիի այդ մասին վրայ, եւ Փորթ Արթհըրի դէպքերը զխաւորապէս ճափոնական աղբիւրներէ պիտի իմացուին, թէպէտ կ'ըսուի թէ Ռուսերը կրթուած աղանջներ ունին եւ անոնց միջոցով յուր պիտի զրկեն: Կիրակի օրուան հեռագրի մը համաձայն ճափոնցիները բուռն ուժակոծման ենթարկած են զՓորթ Արթհըր: Ուրիշ հեռագրի մը համաձայն ալ լոկ պաշարած են առանց ուրիշ բան մը ընելու: ՉՏալի գրաւող նաւատորմին հրամանատարն է ծովակալ Գաթաօքա: Սա իր պաշտօնական տեղեկագրով կ'իմացնէ թէ նաւահանգստին մէջ գետեղուած Ռուսական ականները հանելու միջոցին ճափոնական թնդանօթակիր մը ընկղմեցաւ ականի մը պայթումէն եւ եօթը ճափոնցի մեռան, ուրիշ եօթն ալ վիրաւորուեցան: Միւս ականները ջնջուեցան, բայց ուրիշ փոխադրանաւ մ'ալ ընկղմեցաւ կեանքի ութ կորուստով: Չկարծուիր թէ ճափոնցիները անմիջապէս Փորթ Արթհըրի վրայ պիտի քալեն, վասն զի ստոյգ կը նկատեն անոր վերջնական անկումը, քանի որ հիմա մեկուսացուած է: Վլատիվոսթոքի Ռուսական նաւաբաժինը չէ կարող նաւահանգիստէն ելլել, վասն զի ճափոնական նաւաբաժին մը անդուլ կը հսկէ անոր վրայ եւ զրոյցի մը համաձայն ճափոնցիները կղզի մը գրաւած են նաւահանգստին մուտքին մօտ: Զօր. Բուրոքի բանակը իր յառաջխաղացումը շարունակեց Մանչուրիոյ մէջ: Բայց կարեւոր օհէ լուր չկայ վստահելի: Անցեալ շաբթու ըսինք թէ ճափոնցիները Ուիճուի դիմացէն, ուր ճակատամարտ տեղի ունեցաւ, քալեցին դէպ ի Ֆէնկ Հուան Չէնկ, ամուր տեղ մը՝ զոր Ռուսերէն լքուած գտան: Ֆէնկ Հուան Չէնկէ իրր 100 հազարամետր անդին կը գտնուի Մոթիէնլինկի կիրճը, ուր ճակատամարտ մը կ'սպասուէր, կիրճէն 50 հազարամետր անդին ալ Լիաօ Եանկ, երկաթուղիի կայարան մը, ուր Զօր. Բուրոքի թիւն հաստատած

է, ըստեցաւ, իր բանակեալը, Հաւանորէն ի մօտոյ պիտի իմանանք թէ Ռուսերը պիտի ընտրեն հոն պատերազմիլ թէ դէպ ի Մուգաէն պիտի քաշուին, որ 80 հազարամեթր աւելի վեր է դէպ հիւսիս: Եւ լուրի վրայ պատերազմող Ճափոնական զօրաբանակէն զատ ուրիշ մ'ալ կը յառաջանայ: Այդ զօրաբանակը հանուած է ի Թաքուշան, Եւրուրի գետաբերնէն իրը 100 հազարամեթր հեռու դէպ արեւմուտք գտնուող նաւահանգիստ մը, որ Եալուէ մինչեւ երկաթուղին երթալու ճամբուն մէջ տեղը կ'իյնայ: Այդ զօրաբանակը դէպ հիւսիս քաշած եւ զրաւած է զՍիուեէն եւ կը կարծուի թէ կը յառաջանայ դէպ Հայէնէ, երկաթուղիի կայարան մը, Լիաօ Եանկէ բաւական հեռու դէպ հարաւ: Կ'ըսուի թէ Մոթիէնիլինի կիրճը հաւանորէն յաջորդ ճակատամարտին թատրը պիտի ըլլայ, թէ Զօր. Բուրոփաթքին հրամայած է լքանել բոլոր յառաջացեալ դիրքերը, թէ յաջորդ մեծ ճակատամարտը պիտի մղէ ի Լիաօ Եանկէ եւ թէ Հայէնէ կ'ամրացուի Լիաօ Եանկէ զրկուած զինուորներով: Այս ամէնքը զրոյց են, վասն զի Զօր. Բուրոփաթի բուն նպատակը դեռ յայտնի չէ: Խաղախներու խումբ մը, 200 հոգիէ բաղկացեալ, Անճուրի վրայ արշաւեց, որ կը գտնուի Սէուլի եւ Ուիճուրի միջեւ: Ի վերջոյ ետ մղուեցաւ այս, բայց հոն հասնելու համար Բորէական հողի վրայ 250 հազարամեթր ճամբայ կտրած ըլլալու է: Պատերազմական լինեալատ մը կ'ըսէ թէ, եթէ 200 հոգի կրցան այսքան ճամբայ կտրել ձիով, 2,000 հոգի ալ պիտի կրնան, եւ թէ վտանգներէն մին որո՞ւ ենթակայ են Ճափոնցիները՝ իրենց հաղորդակցութիւններուն խզումն է: Սակայն Եալուրի գետաբերնին եւ Թաքուշանի տիրացած ըլլալով կրնան իրենց պաշարը այդ ճամբով բերել եւ շատ նեղութիւն չկրել, եթէ Սէուլի հետ հաղորդակցութենէ զրկուին: Փարիզէ կը հեռագրուի թէ Ռուս նաւային սպայ մը յաջողած է ական մը կցել Փորթ Արթիւրի մուտքը պաշարող Ճափոնական յաճանաւի մը կողին եւ յաճանաւը օդն ելած է: Կիրակի Զարը զահաժառանգ իշխանին եւ Պատերազմական նախարարին հետ Սթեթլընդալուրկէ ուղեւորեցաւ այն քաղաքները, որոնցմէ զօրք պիտի զրկուի պատերազմի թատեւրաւայրը: Կ'ըսուի թէ Ծովակալ Ալեքսիէվ Սթեթլընդալուրկ հրաւիրուած է Զարին հետ խորհրդակցելու համար: 800 միլիոն ֆրանքի Ռուսական նոր փոխառութիւնը հրապարակ պիտի հանուի Ֆրանսայի Դրամատան, Բրէտի Լիոնէի եւ ուրիշ հաստատութեան մը կողմէ: Պարտա-

թուղթերը 500 ֆրանքնոց են տարեկան 5 առ հարիւր անկոսով, որ վեց ամիսն անգամ մը պիտի վճարուի: Փոխառութիւնն ամբողջովին պիտի հատուցուի 1909ին: — Ճափոնցիները նոր կորուստ մը կրեցին: Մէյու յաճանաւը օդն ելաւ Տալիի մօտ զրուած Ռուսական ական մը հանելու միջոցին: Շինուած էր 1903ին: Ռուսերու կողմէ Նիու Զուանկի պարպուած ըլլալուն լուրը, զոր անցեալ շաբթու տուինք, կանխահաս էր: Հիմա կ'ըսուի թէ պարպուած երկուշաբթի տեղի ունեցած է: Ճափոնցիները զօրք ցամաք հանած են այդ տեղէն 60 հազարամեթր հեռուն: — Լէլէն Լէրու մասնաւոր հեռագրէ մը կ'իմանայ թէ մեծ ճակատամարտ մը տեղի ունեցած է ի Լիաօ Եանկէ: Մանրամասնութիւններ կը պակսին: — Լոնտոնէ կը հեռագրուի թէ Ծովակալ Թոնո իմացուցած է թէ Փորթ Արթիւրի շուրջ թանձր մշուշի մը ժամանակ Ճափոնական Բասալա յաճանաւը Երիւս յաճանաւին բախած եւ երկրորդը քանի մը վայրկեանի մէջ ընկղմած է: Նաւաղներէն 90ը միայն ազատուած են: Դարձեալ, նոյն օր Հանաճա յաճանաւը Ռուսական ծովառուսի մը դպչելով ընկղմած է եւ նաւաղներէն 300 հոգի ազատուած են:

Այլեւայլ: Թիպէթի Անգղիական զօրքերը անակնկալ ընդդիմութեան կը բախին: 800 հոգի յարձակեցան Անգղիական բանակեալին վրայ եւ երկու ժամու կռուէ մը ետքը ետ մղուեցան: 140 Թիպէթցի մեռեալ մնաց դաշտին վրայ, շատեր ալ փախան վիրաւորուած: Յարձակման պահուն Անգղիացի զօրաց մէկ մասը բացակայ էր: Այս մարտիկը Բարօ կրճին մէջ 3,000 Թիպէթցիի պատահեցան պատի մը ետեւ պատսպարուած, որոնք բռնուն ընդդիմութիւն մը ցոյց տուին մինչեւ որ Անգղիացիք անոնց կողն անցան, երբ ստիպուեցան փախչիլ: Այդ միջոցին 300-400 հոգի զարնուելով ինկան: Անգղիացիներու ամբողջ կորուստն է 2 մեռեալ եւ 5 վիրաւոր, մեռեալներէն մին հարիւրապետ է: Թիպէթցիները քանի մը թնդանօթ զետեղած են Անգղիացիներու դիրքին իշխող պատնէշի մը վրայ: Հնդկաստանէ օդնութիւն պիտի զրկուի Անգղիացիներուն: — Մր. Ուալէս Փանամայի ջրանցին գլխաւոր ճարտարագէտ կարգուեցաւ 25,000 տոլար (5,800 ոսկի) տարեթոշակով: Նախապատրաստական աշխատութեան, երկրաշափական զինութիւններու եւ ամողջապահական կարգադրութիւններու համար երկու եւ չինութեան համար տասը տարի հարկ պիտի ըլլայ, կը կարծուի:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՅՐ ՊՅՈՋՆԱՆ

Յիւնճանճըյար Էօգուլոն Ամերիկացի խան